

Printed by H. Kamba. (1904.)

MĒKA MA ATUME.

MĀLYULĪTWE KIKAMBA.

MŌLETWE NA MUTAMBO LONDONO

KWA

BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY,

MWAKA WA VWANA WAITU,

1904.

MĒKA MA ATUME.

Kilungu tja kwandza.

- 1 NGEWA ya kwandza, Tēovilo, ninōlile ōnze,
- 2 Yetsu wāmbie kwika na kutsomesya, muvaka ula muḡeḡa wōtsiwe yulu, āmina kwamu-
- 3 lila kwa Tjuu muḡeu atume, ala wanuvie : ala wayonitsye ē ḡāyu, kuḡamaa kwāke kwaḡela, na mōvano mēngi, atjoneka nimo matuku myongw'ēna na kunēna maundu m'ōtsumbi wa
- 4 Mulungu. Na akikala vamwe namo, āmāmulila, matikatanitsye na Yelutsalēme, indi kwelelela mbaḡa y'ēḡe, ila mwēwie nākwa (ātsy'ou) ;
- 5 undu Yoane ēkia mandzi, indi inwi mukēkiwa Tjuu muḡeu, kuuma indino matuku matavitite mēngi.
- 6 Tiwo ala makomanite, māmukūlya, matjatsya : Vwana, ivinda-yu nukūkililya ingi
- 7 Itsaele utsumbi? Āmēa : Tiwo wēḡu kumaḡa mavinda kana tsyaḡi, ila Iḡe watwie
- 8 n'ōnene wāke mwēne, indi mukanengwe viḡa, Tjuu muḡeu akimutūla, na mukatwika ngutsi tsyākwa Yelutsalēme na Yutaia wonḡe na
- 9 Tsamalia na muvaka kitulu tja-nzi. Na anēn'ou—atsu makitsitsya—ōkilywa yulu, n'ētu

- 10 yamwotsa mēsoni kwō. Na makiḡwa makiñe-
 lela yulu ituni, nāke akiḡi,—na tsitsya : andu
 ēli matjungama kwō, mēvwikite ngua ndzau,
 11 namo mātsya: Aume ma Kalilaia, mūnga-
 māta, mukitsitsya ituni? Yetsu uu, ula
 wōtswa kwēḡu yulu ituni, akauka, t'ōndu
 12 mwamwona, akiḡi ituni. Tiwo mātsyoka
 Yelutsalēme, makiḡēa kīmani, kitawa, tja
 mauta', kila kī vakuvi na Yelutsalēme, mwendo
 wa tsavato.
- 13 Na mālika, mālitsilila ḡumba yulu, vala
 mātindaa, Vetelo na Yoane na Yakovo na
 Andelea, Vilivo na Toma, Valatolomaio na
 Mataio, Yakovo wa Alavaio na Tsimono Tse-
 14 lote na Yuta wa Yakovo. Atsu ōnze māi
 makikala makivoya Mulungu na ngoo imwe
 vamwe na aka na Malia, ina Yetsu, na anaiina
 māke.
- 15 Na matuku aa Vetelo ōkila kati wa ānaiḡe,
 ātsya (mōmbanite vamwe andu ta yana na
 16 myongw'eli): Aume, ānātsa, kwai tjaḡini,
 mwolo uvike, ula Tjuu muḡeu kwa kaḡwa wa
 Taviti wamunēnee Yuta, ula wamatongoitsye,
 17 ala makwatie Yetsu ; undu wai atalītwe naitu
 18 na anengwe uḡukumi uu. Utsu āuwa mūnda
 n'ētuvi y'ōḡuku, na ākulumana, ātembuka kati
 19 na maa māke ōnze mētika. Na kwakomanwa
 kw'ōnze, ala mātuie Yelutsalēme, ona mūnda
 uya kwitwa kiḡyomo tjō Akeletama, niwo
 20 mūnda wa nḡakame. Undu vōlētwe walakani
 wa mbaḡi: Utui wāke ukatwike yandzo na
 vaticatue mundu vau, na, Wia wāke akōtse
 21 ungi. Kw'ōndu uu ni tjaḡini umwe wa andu,
 ala matambukite naitu matuku ōnze, ala

- 22 Vwana Yetsu walikile na wauma kwitu, kuuma yikia ya mandzi ya Yoane muvaka ula muṣeṇa wōtsiwe kwitu,—umwe wa atsu atwike ngutsi
- 23 y'ōtsyukji wāke vāmwē naitu. Na māungama ya ēli: Yotsēve, wētawa Valatsava, ula
- 24 watwiwe tsyitwa ingi Yutsito, na Matia. Na makivoya Mulungu mātsya: Wę Vwana, mu-
mana ngoo tsya ōnze, wonye umwe w'ātsu
- 25 ēli, ul'ōnuvie, akōtse vandu v'ōṣukumi uu n'ōtume, vala Yuta waumalile, kuṣi va-
- 26 ndu vāke mwēne. Māmēkitsya mbuu; mbuu tsyaṣa Matia; nāke ēkiwa kw'ātume ikumi n'ōmwe.

Kilungu tja kēli.

- 1 Na wavika muṣeṇa wa Vendekote, ōnze
- 2 māi makolanite na ngoo imwe. Na kwauka imwe kiūmo, tjumite ituni, ta tja kivungji, kivungite, na tjautsutsya namba yonze, vala
- 3 mēkalite. Na tsyōneka nimo nime, ikiṇaliki-lywa ta tsya mwakji na tsyēkalila kula mundu
- 4 wō; na māutsua ōnze Tjuu muṣeu na māndza kunēna na nime ingi, t'ōndu Tjuu wamanenge kunēna.
- 5 Na māi makikala Yelutsalēme Ayuti, andu makiite Mulungu, ma kula mbai, tsi iṣeo wa
- 6 kitutu. Na ula watsya wauka, nguṣu yakomana na mātelema, undu kula mundu ēwa,
- 7 makinēna kiṣyomo tjāke. Mātwicka-nda na māmaka, matjatsya: Andu atsu ōnze, mēku-
- 8 nēna, ti Akalilaia? Naitu tiwāta: kula mundu kiṣyomo kjiu^htjēne, tatsyaiwe natjo?
- 9 Avalatia na Ametia na Elami na ala tikwikala Metsovotamia, Yutaia na Kavatokia, Vondo

- 10 na Atsia, Vilikia na Vambilia, Aikivito na
 ngaliko tsya Livia, ula wa Kilene, na Aloma
 11 aeni, Ayuti na avikili mō, Akeleta na Alavu,
 nitikwiwa, makinēna na nime tsitu maundu
 12 manene ma Mulungu. Mātwika-nda ōnze
 na mātsānitsywa, makiana: Undu-un nāta?
 13 Indi angi makitsea mātsya: Mautsuite mu-
 vinyo.
- 14 Indi Vetelo ōkila n'āla ikumi n'ōmwe,
 ātūlya watsya wāke na āmēa: Aume Ayuti
 nēṅu inw'ōnze, mutuie Yelutsalēme, undu uu
 ukamanike kwēṅu na isikitsyai ndeto tsyākwa.
- 15 Undu atsu matitōnēte, t'ōndu mukwatsya:
 16 undu niwo tsaa katatu wa muṣeṅa; indi nikwo
 17 kula kunēnētwe kwa munavi Yoele: Na
 kukatwika matuku ma muminukilyo—nuku-
 nēna Mulungu—ngamitululila nama yonze tja
 Tjuu tjākwa, na ivitsi tsyēṅu na ēetu mēṅu
 makāṣa maundu na ānake mēṅu makōna mōna,
 18 na atumia mēṅu makaōta ndōto, na atumwa
 mākwa aume na aka ngamatululila tja Tjuu
 19 tjākwa matuku atsu, na makāṣa maundu. Na
 nganenge tsyama kitutuni yulu na mōvano kū-
 nzi iṣeo: nṣakame na mwakji na itwi tsya
 20 tsyukji; tsyua ikālyuka kivindu na mwei
 ukālyuka nṣakame, muṣeṅa munene wa Vwana,
 21 ula mutana, ndunāmba kūka. Na kukatwika,
 kula mundu, akitia tsyitwa ya Vwana, akō-
 koka!
- 22 Aume ma Itsaēle, isikitsyai ndeto itsu.
 Yetsu Munatsalēte, mundu, wōnitsywe ni
 Mulungu kwēṅu kwa maviṅa na tsyama na
 mōvano, ala Mulungu wēkjie kwāke kati
 23 wēṅu, t'ōndu mwitsi ēne, utsu, waumitsywe

- kwa ndzama, itwitwe ni Mulungu na kwa kumaṇa kwāke mbē, ínwi mwamwambie muke- lanyoni kwa ndzaa ya atamaṇi na mwamūaa,
- 24 utsu Mulungu āmutsyutja, akitung'ōtsungu wa kikwu; undu kutiatoneka, nāke akwatwe
- 25 nitjo. Undu Taviti nukumunēnea: Nonaa Vwana mbē wākwa kula matuku ōnze; undu
- 26 ē kū kwaume kwākwa, ndikaṣingišange. Kw'ōndu uu ngoo yākwa yatsalika na wime wākwa watsilila; indi na ṇama yākwa ikakoma na
- 27 mutalisyo. Undu ndukatia ṣāyu wākwa aimuni na ndukamuletja muṣeu wāku, ōne wou.
- 28 Nuambonya ndzia tsya ṣāyu, ukambutsutsya utanu uṣyuni kwāku.
- 29 Aume, ānātsa, ningutsomoa kunēna nēṇu ṇa: ona muumāndu Taviti akwite na aṣikwa na mbīa yāke nikwoī kwitu muvaka muṣeṇa
- 30 uu. Indi akīṣwa āi munavi na akimaṇa, kana Mulungu āmukilile muma: akamwikalilya kitumbi tjāke mundu wa kitsyao tja kiṇuṇu
- 31 tjāke, akitsitsya mbē, ānēnea utsyukji wa Kilitsito, kana ndātiwa aimuni na ṇama yāke
- 32 ndiaona wou. Utsu Yetsu Mulungu āmutsyu- kitsye, naitu iṣy'onze ti ngutsi tsy'ōnd'uu.
- 33 Nāke ātūlywa kwoko kwaume kwa Mulungu na ānengwe ni Iṣe mbaṣa ya Tjuu muṣeu,
- 34 ātulula uu, ula mukwona na kwiwa. Undu Taviti ndālitsa ituni, indi nāke mwēne nukwa- tsya: Vwana āmwia Vwana wākwa: Ikal-
- 35 nzi kwoko kwaume kwākwa, muvaka niye
- 36 amaiṣa māku kililo tja mau māku. N'ou ṇumba yonze ya Itsaele imane niwo: Mulungu āmwikite Yetsu uu, ínwi mwamwambie, Vwa-
- 37 na na Kilitsito. Indi mēya, mākwatwa ngoo,

- māmwia Vetelo na atume al'angi: Tikēkāta,
 38 aume, ānātsa? Indi Vetelo āmēa: Alyu-
 lai ngoo, na kula mundu wēnu ēkiwe mandzi
 kwa tsyitwa ya Yetsu Kilitsito kwa yekea
 ya mawaše mēnu, na mukanengwe inenge ya
 39 Tjuu muṣeu. Undu mbaša niyo yēnu na ya
 tsyana tsyēnu na ya ōnze, ala mē kwatsa, ōnze,
 40 ala ukamēta Vwana Mulungu waitu. Ne na
 ndeto ingi tsingi ānenge ukutsi na āmakā-
 nya, atjatsya: Yokolei mbaini ino ya kilalu.
 41 Ala mētikila ndeto yāke, mēkiwa mandzi na
 mōngelwa muṣeṇa uu andu ta ngili itatu.
 42 Na māi makitindia kitsomo tja atume na
 43 ūtsani, utulo wa mukae na mboya. Indi
 kula mundu ākwatwa ni vwia; na tsyama
 44 tsingi na mōvano mēkika n'atume. Indi ōnze
 ala maikiite, māi na ngoo imwe na itsamu
 45 tsya mundu tsyai tsya ōnze; na makitā mali
 na miiyo yoo na makiāa ōnze, t'ōndu mundu
 46 wai na vata. Na kula muṣeṇa makitinda
 n̄umba n̄zeu na ngoo imwe, makitula mukae
 n̄umba na n̄umba, māya kandu, makitana
 47 ngoo, matē mitiko, makimutāia Mulungu na
 matjailwa n'andu ōnze. Indi Vwana ōngela
 kwō, ala mōkoka, muṣeṇa na muṣeṇa.

Kilungu tja katatu.

- 1 Indi Vetelo na Yoane māmbatia n̄umba
 2 n̄zeu tsaa kenda, tsaa wa mboya, na mundu
 ušwite kuuma ivu y'ēña, āetwe; māmwikalilya-
 n̄zi kula muṣeṇa mwomoni wa n̄umba n̄zeu,
 wētawa ula mutseo, avoye maṣembo kw'āla
 3 malika n̄umba n̄zeu. Ūtsu āmōna Vetelo

na Yoane, makimanza kulika namba nzeu,
 4 āmavoya maḥembo. Indi Vetelo āmutsi-
 tsya vamwe na Yoane, ātsya: Ututsitsye!
 5 Nāke āmanielela, atjatsya: akanengwe kindu
 6 nimo. Indi Vetelo ātsya: Veḥa na ḥāvu
 ndinawo, indi kila ninatjo, ningukunenge:
 kwa tsyitwa ya Yetsu Kilitsito Munatsalēte,
 7 tambuka! Na āmukwata kwoko kwaume,
 āmulungalya. Imwe nai tsyāke na maleḥu
 8 mākita viḥa, na akitulila āungama na ātambu-
 ka na ālika vamwe namo namba nzeu, akita-
 mbuka na akitulilānga na akitāia Mulungu.
 9 Na andu ōnze māmwona akitambuka na aki-
 10 tāia Mulungu, māmumaḥa: ni utsu, ula
 wēkalaa mwomoni mutseo wa namba nzeu,
 akivoya maḥembo; na māutsua vvia na
 11 mumako kw'ōl'ōndu, ukitie. Na akikwata
 Vetelo na Yoane, andu ōnze mēkalatite
 mōmbana kwō mutsengoni, wētawa wa Tso-
 12 lomo, na mātelema. Indi Vetelo ōna, āmēa
 andu: Aume ma Itsaēle, mwimakia-ki undu-
 uu? kana mwitutsyaitsya-ki, te iḥyi na viḥa
 witu kana n'ōḥeu witu ēne tikite, utsu
 13 atambuke? Mulungu wa Avalama na wa
 Itsāka na wa Yakovo, Mulungu wa aiḥe maitu
 āmutanavya mutumwa wāke Yetsu, ula iḥwi
 mwamuumsyie na mwamulēa kwa Vilato, ula
 14 watwie undu wa kumuletja; indi iḥwi mwa-
 mulēile ula muḥeu na muwo, na mwāvoya,
 15 muḥaitsywe mūāni; indi mwāmuaa mutongoi
 wa ḥāyu, ula Mulungu wamutsyukitsye akwu-
 16 ni; naitu ti ngutsi tsy'ōnd'uu. Na kwa
 mwikio wa tsyitwa yāke,—tsyitwa yāke ya-
 muuenge viḥa utsu, ula mukumwona na

- kumumaṅa, na mwikio, ula kwāke, wamutungia
 17 maleṅu māke mavoo kati wēṅu inw'onze. Na
 indino, ānātsa, nitsi, kana mwēkjiē undu uu
 18 kw'otamaṅa, ta anene mēṅu; indi Mulungu
 āvitj'ou, ul'ōndu watavanitye mbē kwa kaṅwa
 wa anavi ōnze, kana Kilitsito wāke akaṅamaa.
 19 Kw'ōndu uu ililai na alyulai ngoo, mawaṣe
 mēṅu matitiwe, kenda mauke matuku m'olau-
 20 kji uṣyuni wa Vwana, na atume Kilitsito
 21 Yetsu, ula mutsovētsywe; nāke ndē ngalali
 kwotswa ni itu movaka matuku makauke ma
 kuvikitsya tsyonze, Mulungu wanēnie kuuma
 22 tene kwa kaṅwa wa anavi māke aṣeu. Motse
 ātsya: Vwana Mulungu akamwamukitsya mu-
 navi kwa anaṣe mēṅu, tākwa; utsu muka-
 23 mwiṣikitsyei, il'ōkamutavya tsyonze; indi ku-
 katwika, kula mundu, utēṣikitsya munavi uu,
 24 ōtsywe anduni māke. Indi na anavi ōnze
 kuuma Tsamuele na ala ma myaka, yavikilite,
 ōnze, ala manēnie, mātavanya na matuku aa.
 25 Inwi mwi āna ma anavi na ma mwikianio,
 Mulungu watwie n'aiṣe maitu, akimwia Ava-
 lama: Na kwa kitsyao tjāku mbai tsyonze
 26 tsya-nzi ikāṣimwa. Mulungu akimutsyutja
 mutumwa wāke Yetsu, āmutuma kwēṅu kwa-
 ndza, akamwaṣime kwa kumwalyulila kula
 mundu kwa mōṣuku mēṅu.

Kilungu tja kana.

- 1 Indi makinēna n'āndu, māmētsia akoani na
 2 valotsi wa ṅumba nzeu na Atsatukaio, matsi-
 kitwe, undu mātosomeṣya andu na kutavanya
 3 kwa Yetsu utsyukji wa akwu. Na māmakwata

- na mēkia tjumbani, kutje; undu kwatuka.
 4 Indi ēngi, ala mēwa ndeto, mālika kwikīa;
 na mutalo wa andu watwika ta ngili itano.
 5 Indi kwatwika muṣeṅ'ōngi anene mō na atu-
 6 mia na ōli mākomana Yelutsalēme, na Ana,
 mukoani munene, na Kaiava na Yoane na
 Aleketsandelo na kula andu ma mbai ya
 7 mukoani munene; na māmaungamya kati,
 mākulya: Kwa viṅa mwau kana kwa tsyitwa
 8 yau munēkjie uu? Tiwo Vetelo, ūtsuīte
 Tjuu muṣeu, āmēa: Anene ma andu na
 9 atumia, tikīṣwa tikitsililwa umunzi kw'ōndu
 utseo, tinēkjie mundu mwondzu, utsu ōkolētwe
 10 kwau: kukomanwe kwēṅu iṅw'onze na kwa
 andu ōnze ma Itsaele, kana kwa tsyitwa ya
 Yetsu Kilitsito Munatsalēte, iṅwi mwamwa-
 mbie, Mulungu wamutsyutja akwuni—kw'ōtsu
 mundu uu nūngamīte kati wēṅu ē muvou.
 11 Utsu niyo ivia; il'ēlekētwe-iṣeka n'iṅwi, ākji,
 12 ila yatwika ivia y'ōviā; na kutingwa wokoli
 kw'ōngi, undu na kutingwa tsyitwa ingi iṣeo
 wa kitutu, andu manengētwe, ila tiokoke niyo.
 13 Indi makitsitsya ukumbau wa Vetelo na
 Yoane, na māmaṅa, kana mē andu, matatso-
 mēte, na ni ma mana, māmaka; māmaṅa,
 14 kana māi vamwe na Yetsu. Na matjona ula
 mundu, uvoitsywe, ūngji vamwe namo, matiai
 15 na ndeto ya kutsungia. Indi māmula, mau-
 male-ndza ndzamani, mānēnanya ndzama,
 16 matjatsya: Tikēkāta na andu atsu? Uvano
 wa-ṅa nunēkikjie nimo, undu uu numanikite
 kwa ōnze, ala mātuie Yelutsalēme, na tititona
 17 kukalalya. Indi utikatinie kukomanwa andu-
 ni, tikamateleme, matikanēne ingi kwa

18 tsyitwa ii na mundu wonze. Na māmēta na
 māmāmūlila, maeke v̄yu kunēna kana kutso-
 19 meṣya kwa tsyitwa ya Yetsu. Indi Vetelo na
 Yoane makitsungia, māmēa: Kana ni kala-
 kala mbē wa Mulungu kumwiṣikitsya in̄wi,
 20 kutē Mulungu, vinditsyai: undu tititsomoa
 21 kutanēna, ila tōnie na kwiwa. Namo māma-
 telemya, māmaletja kw'ōndu wa andu, makilēa
 kwona undu wa kumakuna; undu ōnze mā-
 22 mutāia Mulungu kw'ōndu, wikikite. Undu
 mundu, wikitwe uvano uu wa kuvotsya, wai
 23 na myaka kuvituka myongw'ēna. Māṣatsywa,
 māṣi kw'āndu mō na māmataavya, ila akoani
 24 anene na atumia mamatavitsye. Namo mēwa,
 mātūlya watsya na ngoo imwe kwa Mulungu
 na mātsya: Vwana, ula watsovitsye itu na-
 25 nzi n'ōkanga na tsyonze, tsi vau nziini; ula
 wanēnie kwa Tjuu muṣeu na kaṅwa w'ēṣe
 waitu Taviti, mutumwa wāku: Amaṣa mē-
 kulondza-ki n'āndu mēkutwa kila kitāilite,
 26 kwaki? Matsumbi ma-nzi mōneka na āmuli
 mākomana, mamūkilile Vwana na Kilitsito
 27 wāke. Undu makomanite nowo mutsiyi uu,
 matjukilila mutumwa wāku Yetsu, ula wamu-
 vakjie, Elote na Vondio Vilato vamwe na
 28 amaṣa na mbai tsya Itsaēle, mēke, ila kwoko
 kwāku na ndzama yāku yatwite mbē, tsyikike.
 29 Na indino, Vwana, utsitsye matelemya mō,
 n'ōkamanenge atumwa māku, manēne ndeto
 30 yāku n'ōkumbau wonze, ukitambautja kwoko
 kwa kuvotsya, na mōvano na tsyama tsyikike
 kwa tsyitwa ya mutumwa wāku muṣeu
 31 Yetsu. Na māmīna kuvoya, vandu, vala
 mōmbanite, vātetema, na māutsua ōnze

Tjuu muṣeu na mǎnēna ndeto ya Mulungu n'ókumbau.

- 32 Indi nguṣu y'ála maĩkiite, mǎi ngoo imwe ra ṣāyu umwe; na vatiai mundu, wētaa kǐndu tja mali yāke ni kǐndu tjāke
- 33 mwēne, indi tsyonze tsyai tsya andu ōnze. Na atume mǎnenge ukutsi w'ótsyukji wa Vwana Yetsu na viṇa munene; na tei munene wai
- 34 namo ōnze. Na kutiai ndja kwō; undu ōnze ala ēne myunda kana ṽumba mǎitá, mǎete
- 35 maṣoa ma itsamu, ila matée na mēkia-nzi mauni ma atume; na kula mundu āāiwa,
- 36 t'ōndu wai na vata. Na Yotsēve, wētawa ni atume Valanava (undu uu wa-ṣyomwa niwo: mwana wa mukjiakitsyo) Mulevi, kwa kutsya-
- 37 wa Mukivilo, ātá mūnda, wai nāke, ēte ila ilovia na ēkia mauni ma atume.

Kilungu tja katano.

- 1 Indi mundu mūme umwe, tsyitwa yāke Ana-
- 2 nia na Tsavila mukāke, ātá mūnda wāke, ēviṣia kilungu tja ṣoa wawo; na mukāke āi akimaṇa,
- 3 na āete kilungu, ēkia mauni ma atume. Indi Vetelo ātsya: Anania, kwaki Tsatana nuutsu-
- 4 kwiviṣia tja ṣoa wa mūnda? Kutiai kwāku kwikala nawo, ukīṣwa unai nawo, na watéwa, wai viṇani kwāku? Ni tjau nunēkiye ngōni kwaku, kwik'ou? Ndunēkenga andu, indi
- 5 Mulungu. Indi Anania akiwa ndeto itsu, akivaluka, ātila ngoo. Na ōnze makīwa,
- 6 mākwatwa ni vwia munene. Indi ānake mōkila, māmukunikilya na māmuumalya,

- 7 māmūşika. Na matsaa atatu māvita, mukāke, ul'ōtēnāmba kumaņa, ul'ōndu utwi-
- 8 kjie, ālika. Indi Vetelo āmwia: Undavye, nimunaumitsye mūnda kwa şoa una n'ōna?
- 9 Na ātsya: Ii, kwa şoa uu. Indi Vetelo āmwia: Ni tjau, munaikianiye, kwelya Tjuu tja Mulungu? Tsitsya, mau m'āndu, mamuşikjje mūmāku, mē vau mwomoni, makakukwa
- 10 ndza. Nāke imwe āvaluka mauni kwāke na ātila ngoo. Indi ānake mālika, māmwona: ē mukwu, na māmukwa-ndza, māmūşika kwa
- 11 mūmāke. N'ōvai wonşe wakwatwa ni vwia munene na ōnşe, ala mēwa maundu atsu.
- 12 Indi kwēkika mōvano na tsyama tsingi kwa ndzaa tsya atume anduni; na māi ōnşe na
- 13 ngoo imwe mutsengoni wa Tsolomo, indi angi ōnşe nongo umwe watata kuvotana namo, indi
- 14 andu māmataia muno. Indi al'āndu, maikiite Vwana, māingiva, nguşu tsya aume n'āka,
- 15 ona ndziani māumalya awau na māmamamililya itandani na mawāni, kenda Vetelo, atjuka tjuu tjake kīkie amwe mō mūnini.
- 16 Indi kwakomana na nguşu tsy'āndu ma mitsyi, ila yai kū utē wa Yelutsalēme, makikwa awau n'āla maņamaite mbevo ndzunu, namo ōnşe māvoa.
- 17 Indi mukoani munene ōkila na andu ōnşe māke, nimo m'ōtani wa Atsatukaio, māutsua
- 18 kiwiu, na mākwata atume na māmēkia tjumba-
- 19 ni tja ngaşu. Indi mulaika wa Vwana n'ōtuku āvingua myomo ya tjumba, āmaumalya, ātsya:
- 20 Şini na mwāungama, mukamatavye andu ōnşe namba nzeu ndeto tsyonşe tsya şāyu uu.
- 21 Indi mēwa, mālika namba nzeu, kioko kukitja

na mātsomesya. Indi mukoani munene āuka
 na andu māke, māmēta ndzama na utumia
 wonze wa āna ma Itsaēle; na mātuma tjumbani,
 22 maetwe. Indi ašukumi māvika, matiamōna
 23 tjumbani, indi mātsyoka, mātavanya, matja-
 tsya: Nitonie tjumba kivinge netsa na aii
 maungji myomoni; indi tāvingua, titinōna
 24 mundu n̄umba. Indi valotsi wa n̄umba n̄zeu
 na akoani anene mēwa ndeto itsu, mātsanitsywa
 ni maundu atsu, makililikana: undu uu uka-
 25 twikāta? Indi āuka mundu, āmatavya:
 Tsitsya, al'āndu munēkiye tjumbani, mē vau
 n̄umba n̄zeu maungji na mēkutsomesya andu.
 26 Tiwo valotsi āši na ašukumi, amaete, ti na
 viṇa; undu mākia andu, matikēkwe mavia;
 27 na māmaete, māmaungamya kati wa ndzama.
 28 Na mukoani munene āmakūlya, atjatsya:
 Kwamula nitimwamulile, mutikatsomesye kwa
 tsyitwa ii, na tsitsya, muutsuītye Yelutsa-
 lēme kitsomo tjēṇu na mukumanza kwete
 29 n̄zakame ya mundu uu, kula ti. Indi Vetelo
 ātsungia na atume, mātsya: Kutii ngalali ni
 30 kumwişikitsya Mulungu, kutē andu. Mulungu
 w'āiše maitu nuamutsyukitsye Yetsu, ula in̄wi
 31 mwamūaie, mukimwamba mutini. Utsu
 Mulungu āmutūlya kwoko kwaume kwāke
 mutongoi na mwokoli, akanenge Itsaēle mwa-
 32 lyulo wa ngoo na yekea ya mawaše. Naitu ti
 ngutsi tsya ndeto itsu na Tjuu, ula muṣeu,
 Mulungu umanengēte, ala mēkumwişikitsya.
 33 Namo mēwa, mākwatwa ni ndzika, māmanza
 34 kumōaa. Indi mundu umwe ōkila ndzamani,
 Muvalitsaio, tsyitwa yāke Kamaliēle, mutso-
 meši wa mwamulo, utaitwe ni andu ōnze,

35 āmula, andu maumalywe undu utiti, n'āmēa :
 Aume ma Itsaēle, mwitsitsyei andu atsu,
 36 ul'ōndu mukwenda kwika. Undu matuku aa
 matinavika, Teuta ōkila, atjatsya : niñe mundu
 munene! Māmuvikila andu ta māna ana ;
 ōawa na ōnze, ala mamwikīite, māvaṣukanywa
 37 na māṣela. Itina wāke ōkila Yuta Mukali-
 laia matuku ma kutala, na ōkililya andu ēngi,
 matongoitsywe niwé ; n'ōya ōa na ōnze, ala
 38 mamwikīite, māvaṣukanywa. Na indino ningu-
 mutavya : ekanai na andu atsu, mukamaṣatsyei.
 Undu kukiṣwa ndzama ii kana wia uu nukuuma
 39 anduni, nōkwanangika ; indi ukīṣwa nukuuma
 Mulunguni, mutitsomoa kwananga ; mutikō-
 40 neke mutjukita na Mulungu. Indi māmwi-
 ṣikitsya na māmēta atume, māmavūla na
 māmāmulila, matikanēne kwa tsyitwa ya
 41 Yetsu na māmāletja. Tiwo māumala ndza-
 mani makitana ngoo, undu maṣyanie kukunwa
 42 kw'ōndu w'ēla tsyitwa ; na matiaeka makitso-
 meṣya kula muṣeṣa n̄umba n̄zeu na n̄umba na
 n̄umba na makitavanya uvoo mutseo wa
 Kilitsito Yetsu.

Kilungu tja sandatu.

1 Indi matuku aa, avikili makiingiva, kwatwika
 mununungilyo wa Aelene undu wa Aevelaio,
 undu aka ndiwa mō māvitwa kwa kuṣimiwa
 2 tjakuya kwa kula muṣeṣa. Indi ala ikumi na
 ēli māmēta nguṣu ya avikili, mātsya : Kuti-
 ailite, iṣyi tieke ndeto ya Mulungu, tiṣukume
 3 tjakuyani. Nuvai indi kati wēnu, ānātsa,
 andu mwondza, mē na nguma ndzeo, mautsuite

- Tjuu na wui, ala tikamaiye undu wa vata uu.
- 4 Indi isyi tikatinda mboya n'ōṣukumi wa
 5 ndeto. Na ndeto tsyāila nguṣu yonze, na
 mānuva Tsevano, mundu ūtsuite mwikio na
 Tjuu muṣeu, na Vilivo na Volokolo na Nika-
 nola na Timono na Valamena na Nikolao,
 6 muvikili wa Ayuti, Mwandiohia. Māmau-
 ngamya atsu tūtsyani wa atume na māvoya
 7 Mulungu, māmēkia mōko. Na ndeto ya
 Mulungu yakomanwa, na mutalo wa avikili kū
 Yelutsalēme waingiva muno. Na nguṣu nene
 ya akoani yētikila mwikio.
- 8 Indi Tsevano, ūtsuite tei na viṣa, ēka tsyama
 9 na mōvano manene anduni. Indi mōkila amwe
 ma tsinakoke, wētawa wa Liveletino na wa
 Kilene na wa Aleketsandelia na ula wa
 Kilikia na Atsia, makitetanya na Tsevano,
 10 na matiatona kutungia wui na Tjuu, kila
 11 wanēnie. Tiwo mōkilya andu, matjatsya:
 Nitinēwie akinēnea ndeto tsy'ōniendu Motse
 12 na Mulungu. Mātinanya andu na atumia na
 ōli; na māmukungia, māmukwata na māmwete
 13 ndzamani; na māungamya ngutsi tsy'ōvungu,
 matjatsya: Mundu uu ndēkunoa, akinēnea
 ndeto nzuku vandu vā vaṣeu na mwamulo.
 14 Undu tinēwie akinēna: Yetsu Munatsalēte uu
 akatula vandu vā na akālyula tsyisio, tine-
 15 ngētwe ni Motse. Na māmuniēlela ōnze, ala
 mēkalite ndzamani, mēṣia: uṣyu wāke ni
 t'oṣyu wa mulaika.

Kilungu tja mwondza.

- 1 Indi mukoani munene ātsya : Maundu atsu
- 2 nimo aa ? Nāke ēa : Aume, ānātsa na mātsa,
iṣikitsyei. Mulungu w'ōtana ōnekjie ni iṣe wa-
itu Avalama, akīṣwa āi Metsovotamia, ndana-
- 3 vika kwikala Alāna, na āmwia : Umala nzi
- 4 yāku na mbai yāku na ṣi nzi, ngakwonya. Tiwo
āumaluka nzi ya Akalataia, ēkala Alāna. Na
iṣe wāke ākwa, āmuṣamya nzi ii, ila indino mu-
- 5 kutua ; na ndāmunenge wāi kū, nongo vandu
v'ōnai umwe ; na āmwāsia, akamunenge nzi
ii, atwike mwēne-yo wē na kitsyao tjāke itina
- 6 wāke, akīṣwa ndāi na kāna. Indi Mulungu
ātsy'ou : Kitsyao tjāku kikēkala nzi ngeni na
makakika ngombo na makakika nai myaka
- 7 māna ana. Na andu, ala makamaṣukuma, nga-
matsilila,—Mulungu ēa—na maundu atsu mā-
ṣela, makaumala na makanzukuma vandu vā.
- 8 N'āmunenge mwikiano wa waike ; n'ou ātsyaa
Itsāka n'āmwaika muṣeṇa wa ṇaṇa, na Itsāka
ātsyaa Yakovo, na Yakovo ātsyaa aumāndu
- 9 ikumi na ēli. Na aumāndu mēwia ndzika
Yotsēve na māmuta, āṣi Aikivito ; na Mulungu
- 10 āi nāke na āmwokolela mōṇamai māke ōnze
n'āmunenge tei na kimaṇi mbē wa Valao,
tsumbi wa Aikivito ; nāke āmwiya mwamuli
- 11 wa Aikivito na ṇumba yāke yonze. Indi ndzaa
yauka nzi yonze ya Aikivito na Kanaana na
vata mwingi, na aiṣe maitu matiaona kandu.
- 12 Indi Yakovo ēwa : itsyo tsiy vau Aikivito, na
- 13 ātuma aiṣe maitu ya kwandza. Na ya kēli
Yotsēve āmaṇika ni ānaiṣe māke na mbai ya
- 14 Yotsēve yamaṇika ni Valao. Indi Yotsēve

ātuma, āmwita Yakovo, iṣe wāke na mbai yāke
 15 yonze, andu myongo mwondza na atano. Na
 Yakovo āṣṣea Aikivito; na ākwa mwēne na
 16 aiṣe maitu, na māetwe Tsikēme na māṣikwa
 mbiani, ila Avalama wauwie kwa āna ma Emolo
 17 Tsikēme na ṣoa wa veṣa. Indi tjaṣi tja
 mbaṣa, Mulungu wamwaṣiye Avalama, kikiṣe-
 ngelela, andu māingiva na mākomanwa Aiki-
 18 vito, movaka ōkila tsumbi ungi kū Aikivito,
 19 ul'ōtamumaṇa Yotsēve. Utsu ākenga mbai
 yaitu na ākindilila aiṣe maitu, mētje iṣeka
 20 twana tutsanga twō, tutikēkale ṣāyu. Matuku
 aa Motse ātsyawa na āmwaila Mulungu; āewa
 21 myei itatu numba y'ēṣe: indi ēkw'ēṣeka,
 mwitu wa Valao āmutwaa na āmwea ta mwana
 22 wāke mwēne. Na Motse ātsomeṣywa kimaṇi
 tjonze tja Aikivito, indi āi na viṇa kwa ndeto
 23 tsyāke na mawia māke. Na āvitja myaka
 yāke myongw'ēna, kwalika ngōni kwāke
 24 kutsitsya ānaiṣe māke, āna ma Itsaele. Na
 atjona umwe akiṇamatsywa, āmutsētsea, āmu-
 kulanilya, ula waṇamaie, akimūaa Mwaiki-
 25 vito. Indi ātsya: ānaiṣe makamaṇa, Mulu-
 ngu nukumanenge wokoli kwa mōko māke,
 26 namo matiamana. Na muṣeṇ'ōngi ōneka
 kwō, makitetanya, na āmaumbanya kw'ōvoo,
 atjatsya: Andu, mwi ānaiṣe, mukwikana nai
 27 niki? Indi ul'ōkumwika nai mutui wāke,
 āmutindika, atjatsya: Nuu, ul'ōnakwiye mwa-
 28 muli na ndzili yaitu? Ndumanza kumbuaa,
 29 t'ōndu unamūaie io ula Mwaikivito? Indi
 Motse ākia kwa ndeto ii n'ātwwika mutua-
 30 nzi ya Mitiana, vala watsyaie āna ēli. Na
 myaka myongw'ēna yavita, mulaika ōneka

niwé uşeini wa kĭma tja Tsinai mwakjini
 31 w'ėkuşu, yakanĭte. Indi Motse  na,  makia
 woni. Indi akışengelela, atsitsye, kwatwika
 32 watsya wa Vwana: Ni ne Mulungu w' i se
 m ku, Mulungu wa Avalama na wa Its ka
 na wa Yakovo. Indi Motse  telema na nd -
 33 tata kukunikila. Indi Vwana  mwia: Umya
 tsyatu tsya mau m ku, undu vandu, vala
 34  ngamĭte, ni-n zi n zeu. Non te u amai wa
 andu m kwa k  Aikivito na n ya kiio t o
 na naş a kum kola. Na indino uka, ningu-
 35 kutuma Aikivito. Utsu Motse, ula m mu-
 l ile, matjatsya: Nuu, ul' nakwiye mwa-
 muli na ndzili yaitu? utsu Mulungu  mu-
 tuma mwamuli na mukomboli kwa ndzaa
 36 ya mulaika, w nekjie niw  ikuşuni. Utsu
  maumalya,  ka tsyama na m vano k  Aiki-
 vito n' kangani mutune na uşeini myaka
 37 myongw' na. Uu niw  ula Motse, w mata-
 vitsye  na ma Its le: Mulungu akamwa-
 mukitsya munavi kwa  naiş  m nu, t kwa.
 38 Uu niw , ula w i uvaini k  uşeini vamwe
 na mulaika, wan nie n ke kĭmani tja Tsinai,
 na aiş  maitu; ula wanengjiwe n zimo, tsi na
 39 ş yu, atunenge işyi; ula aiş  maitu matiendaa
 kumwişikitsya, indi m mutindika na m tsyoka
 40 ng ni kw  Aikivito, m mwia Alono: Utu-
 tsovetsye milungu, ila ikatutongoitsya; undu
 Motse uu, ula watuumalilye n zi ya Aiki-
 41 vito, tityitsi, kila tjamukwatie. Na m tsovyo
 ndzau matuku aya na m ete maşembo kwa
 tsanamu na m t nia ngoo maundu ma m -
 42 ko m . Indi Mulungu  lyuka na  maletja,
 maşukume nguşu ya kitutu, t' ndu w l twe

- walakani wa anavi: Nimwandetee indi namu tsya kuşindza na maşembo myaka myo-
- 43 ngw'ēna uşeni, numba ya Itsaele? Na mwa-
kwite yema ya Moloko na ndata ya mulungu
Lomova, matsanamu, ala mwēkjie, mumētsuve.
Nākwa ngamuşamya kundu, kuvitite Vavēle.
- 44 Yema y'okutsi kwāi kū kwa aişe maitu uşe-
ini, t'ōndu ula wanēnie na Motse, wāmulile
- 45 kutsovyā kwa ngelekanyo, ila wōnie; itsu aişe
maitu mānengwe na mālītja vamwe na Yotsua
kivalo tj'āmaiša, ala Mulungu wāmalongiye
mbē wa aişe maitu, muvaka mavika matuku
- 46 ma Taviti, ula wōnie tei uşyuni wa Mulungu
na āvoya, aone vandu va numba ya Mulungu
- 47 wa Yakovo. Indi Tsolomo āmwakia numba.
- 48 Indi ula wi yulu muno, ndētua numba, itso-
vētywe ni mōko, t'ōndu munavi ukwatsya:
- 49 Kitutu ni kitumbi tjākwa na-nzi ni kililo tja
mau mākwa. Mukambakia numba myau?
— nukunēna Vwana — kana vandu vē-va va
- 50 kuşumua niīne? Ti kwoko kwākwa, kwatsovi-
- 51 tsye tşyonze? Mwi na ngjingo mbetu na
mutiaikitwe ngōni na matuni, inwi mukumu-
niendea Tjuu muşeu kula matuku ōnze, ta aişe
- 52 mēnu nēnu. Munavi wi-va, aişe mēnu matā-
mulundja? Na māmōaa, ala matavitsye mbē
uvoo wa tjaşi tja mukalakala, ula inwi mwa-
- 53 twika aumbuli na ōāni māke. Niūwi, ala
mwētikilile mwamulo kwa mwiao wa alaika,
- 54 na mutiaika. Indi makīwa ndeto itsu mā-
kwatwa ni ndzika ngōni tşyō na māmukeke-
- 55 tanitsya mayo. Indi nāke, ūtsuite Tjuu
muşeu, ānielela kitutu, ōna utana wa Mulungu
- 56 na Yetsu ūngji kwaume kwa Mulungu, na

ātsya : Tsitsya, ningwona kitutu kivingue
 na Mwana wa mundu ūngji kwaume kwa
 57 Mulungu. Indi māia na watsya munene,
 mākunika matu mō na māmūkilila na ngoo
 58 imwe, na māmwitja ndza wa mutsyi, māmwitja
 mavia. Na ngutsi māiya-nzi ngua tsyō mauni
 59 ma mwanake umwe, wētawa Tsaulo, na mā-
 mwitja mavia Tsevano, akivoya Mulungu
 n'ākinēna : Vwana, Yetsu, otsa tjuu tjākwa.
 60 Indi ātulya-ndu, āia na watsya munene :
 Vwana, ndukamatalile waše uu ! Na ānēn'ou,
 ākoma.

Kilungu tja nana.

- 1 Indi Tsaulo āilwa ni kūawa kwāke. Indi kwa-
twika muṣeṣa uu mulundjo munene kw'ovai
wa Yelutsalēme ; na māvaṣukana ivalo tsya
- 2 Yutaia na Tsamalia ōnṣe, eka atume. Indi
andu, māi na mwiki, māmūṣika Tsevano na
- 3 māmuiia muno. Indi Tsaulo ānanga uvai,
akilika n̄umba na n̄umba, ātwaa aume n'āka
- 4 na āmaumya, mēkiwe tjumbani. N'āla mava-
ṣukanite, māṣi kwonze, makitavanya uvo
- 5 mutseo wa ndeto. Indi Vilivo āṣeā mutsyi wa
- 6 Tsamalia na āmatavya Kilitsito. Indi nguṣu
tsyakwata ila inenētwe ni Vilivo na ngoo imwe,
makimwiwa na kwona mōvano, ala wēkjie.
- 7 Undu ēngi, ala māi na mbevo ndzunu, māuma-
lilywa nitsyo, makiia na watsya munene, na
ēngi, māi na ikekji na māiṣite, māvotsywa.
- 8 Indi kwatwika utanu munene kū mutsyi uya.
- 9 Indi mutsyi kwēkala mundu, tsyitwa yāke
Tsimono, akioa na akikenga andu ma Tsama-

- 10 lia atjatsya: niwè undu unene. Ōnze, na anene na atiti māmwişikitsya, matjatsya: Utsu ni viṇa wa Mulungu, ukwitawa Mu-
- 11 nene. Indi māmwişikitsya, undu wamake-
- 12 ngjie matuku mengi na mawoi māke. Indi vala māmwikia Vilivo, ula watavanya uvo mutseo w'otsumbi wa Mulungu na wa tsyitwa ya Yetsu Kilitsito, mēkiwa mandzi aume n'āka.
- 13 Indi Tsimono mwēne ālika kwikia na ēkiwa mandzi, āi akitinda na Vilivo. Na akitsitsya mōvano na maviṇa manene, ala mēkikjie, āmaka.
- 14 Indi ala atume, māi vau Yelutsalēme, mēwa, kana Tsamalia wētikilile ndeto ya Mulungu,
- 15 mātuma kwō Vetelo na Yoane. Namō māṣēa
- 16 na māmavoia, manengwe Tjuu muṣeu. Undu ndanāmba kumuvalukila nongo umwe; mēkiwa mandzi kwa tsyitwa ya Vwana Yetsu tu.
- 17 Tiwo māmmailila mōko, mānengwe Tjuu muṣeu.
- 18 Indi Tsimono ōna, kana kwa kwilila mōko kwa atume kunengwe Tjuu muṣeu, āmaetee
- 19 iluvia, atjatsya: Nengei nākwa viṇa uu: ngimwikia mundu mōko, nōkunengwe Tjuu
- 20 muṣeu. Indi Vetelo āmwia: Veṣa wāku ukōe vamwe nāku, undu ukwatsya, kukita inenge
- 21 ya Mulungu kwa iluvia. Ndwi na vandu kana undu na ndeto ii; undu ngoo yāku
- 22 ti ndungalalu uṣyuni wa Mulungu. Alyula ngoo indi kw'ōṣuku uu wāku na umuvoye Vwana, akēṣwe nāke akakwekea kitwio tja
- 23 ngoo yāku. Undu ningwona ukīṣwa ukikala pongoni y'ōtsungu na mbinguni tsy'ōtakala-
- 24 kala. Indi Tsimono ātsungia, āmwia: Mumboiei Vwana, ul'ōndu utikambitsie, ula munē-
- 25 nie. Namō mānenge ukutsi na kunēna ndeto

- ya Vwana, mātsyoka Yelutsalēme na mātavanya uvoo mutseo ndua tsingi tsya Atsamalia.
- 26 Indi mulaika wa Vwana āmwia Vilivo, atjatsya : Ukila, ukwate ndzia ya mutjamano wa tsyua w'ēseo, ndzia, ikuṣēa kuuma Yelutsalēme kuṣi Katsa, ila yi yoka. Na ōkila āṣi, na tsitsya, muudu Mwaitiovo, ndewa, munene wa Kandake, tsumbi muka wa Aitiovo, ula wikiitwe yulu wa mali yāke yonze, utsu
- 28 āuka, ētsuve Mulungu kū Yelutsalēme, indi āi akitsyoka na akikala ngalini yāke na akitsoma munavi Yetsaia. Indi Tjuu āmwia Vilivo : Ṣengelela na ambatianya na ngali
- 30 ii. Indi Vilivo akitsemba na kū, āmwiwa, akitsoma Yetsaia munavi, na ātsya : Nua-
- 31 maṇa, il'ōkutsoma? Indi ātsya : Namaṇa va, vatē mundu ukundzomesya? na āmuvoya
- 32 Vilivo, alitse na kwikala vamwe nake. Indi kilungu tja mwolo, kila watsoma, tjāi kī : Ta iondu, ātwawa maṣindzoni, na t'ēlunga niku-kililya mutili wa mavwia, uu nāke ndāṣamyā
- 33 kaṇwa wāke. Kw'ōtja utsili wāke waumalywa. Nuu akōlela mbai yāke? Undu ṣāyu wāke
- 34 nukuumalywa-nzi. Indi ila ndewa yatsungia Vilivo, yātsya : Ningukuvoya, ul'ōkunēnewa ndeto itsu tsya munavi, nuu? Niwé mwēne
- 35 kana ni mundu ungi? Indi Vilivo āṣamyā kaṇwa wake na āndza kuuma mwolo uu, āmutavya uvoo mutseo wa Yetsu. Na māṣi na ndzia, māvika, vala vāi mandzi, na ndewa yātsya : Tsitsya, mandzi ti aa! Ni tjau, kiku-
- 37 kundzyā, ndikēkiwe mandzi? Indi Vilivo āmwia : Ukiikīa na ngoo yonze, utēkuvatwa. Nāke ātsungia : Ningwikīa, kana Yetsu Kili-

- 38 tsito ni Mwana wa Mulungu. Na āmula, ngali yungame, na māṣēa ōnze ēli mandzini na Vilivo na ila ndewa, nāke āmwikia mandzi.
- 39 Indi mālitsilila mandzini, Tjuu tja Vwana āmutwaa Vilivo, na ndewa ndāmbila kumwona,
- 40 āṣi ndzia yāke, akitāna ngoo. Indi Vilivo ōneka Aṣōto na āṣi na ātavanya uvoo mutseo mitsyi yonze, movaka āvika Kaitsalia.

Kilungu tja kenda.

- 1 Indi Tsaulo akiṣungwandja, akitelemya n'ātjuaa avikili ma Vwana, āṣi kwa mu-
- 2 koani munene na āmanza kwāke tsyeti tsya kuṣi Tamatsako kwa matsinakoke, kenda, atjona andu ma kitsomo kī, aume n'āka,
- 3 amōve na kwete Yelutsalēme. Indi akiṣi, kwatwika āṣengelela Tamatsako, na imwe
- 4 tjēni tja kitutuni tjamumulikīla; na āvalukanzi, ēwa watsya, ukimwia: Tsaulo, Tsaulo,
- 5 nukundungilya - ki? Indi ātsya: Ni-wō, Vwana? Nāke ātsya: Niñe Yetsu, ul'ōku-
- 6 mulundja. Indi ukila, ulike mutsyi, n'ō-
- 7 kitavva, ul'ōkwika. Indi aume, ala māendanya nāke, māungama, makilitye makiwa
- 8 watsya, indi matiaona mundu. Indi Tsaulo ōkila-nzi, na mēṣo māke mātsalutja, ndōna kindu. Indi māmukwata mōko, māmulitja
- 9 Tamatsako; na ēkala matuku atatu, ndōna na ndāya na ndāñwa.
- 10 Indi kwai muvikili umwe kū Tamatsako, tsyitwa yāke Anania, na Vwana āmwia ndotoni: Anania. Nāke ātsya: Ni-nō, Vwana.

- 11 Indi Vwana āmwia : Ukila, ši na ndzia, yitawa ndungalu, na manḡa mundu, tsyitwa yāke Tsaulo Mutalatso, kũ ḡumba ya Yuta ;
- 12 undu, tsitsya, nukuvoya, n'āona mundu ndotoni, tsyitwa yāke Anania, akilika na akimwila
- 13 lila mōko, ētse kwona ingi. Indi Anania ātsungia : Vwana, ninēwie uvoo wa mundu utsu kwa ēngi, nunēkjie nai muno aḡeu māku
- 14 kũ Yelutsalēme ; na vā ē na viḡa, ānengwe ni akoani anene, kwova ōnḡe ala mēkwita tsyitwa
- 15 yāku. Indi Vwana āmwia : Ši, undu utsu niwē mwiyo wākwa munuve, akwe tsyitwa yākwa kw'āndu na matsumbi na āna ma
- 16 Ītsaēle ; undu ngamwonya, maundu mau
- 17 akaḡamaa kw'ōndu wa tsyitwa yākwa. Indi Anania āši na ālika ḡumba na āmwilila mōko, ātsya : Tsaulo, mwanātsa, Vwana nundumie, Yetsu, ul'ōnōnekjie niwē ndziani, il'ōnētsile, ukētse kwona ingi na ukautsue Tjuu muḡeu.
- 18 Na imwe kwavaluka mēḡoni kwāke, ta ma-
- 19 kwau, na ētsa kwona ; na ōkila, ēkiwa mandzi na ōtsa kandu, ākita viḡa. Indi nāke ēkala
- 20 matuku amwe kwa avikili Tamatsako. Na ātavanya Yetsu matsinakokeni, kana utsu
- 21 niwē Mwana wa Mulungu. Indi ōnḡe, ala mēwa, mātwika-nda na mātsya : Mundu ti uu, ula wānangaa, ala mēkwita tsyitwa ii, kũ Yelutsalēme, na āuka kũ, amatwae ōve kwa
- 22 akoani anene? Indi Tsaulo ānēna na viḡa kuvituka na āmaḡatya Ayuti, ala mātuio Tamatsako, atjonya, kana uu ni Kilitsito.
- 23 Indi matuku matiti māvita, Ayuti mānēna
- 24 ndzama, kumūaa. Indi ndzama yō yamaḡika ni Tsaulo. Indi māiḡa miviā muḡeḡa n'ōtuku,

- 25 mamūae. Indi avikili māke māmwotsa utuku,
māmuşętsya ukitoni na ngavu.
- 26 Indi āvika Yelutsalēme, ātata kuvotana na
avikili; na ōnze māmukia, undu matiaikia,
27 kana ni muvikili. Indi Valanava, akimutę-
şętsya, āmwete kwa atume na āmatavya:
undu wamwonie Vwana ndziani, na kana
ānēna nāke, na undu Tamatsako ānēna nā
28 kwa tsyitwa ya Yetsu. Na āi namo akilika
29 na atjumala Yelutsalēme, akitavanya nā kwa
tsyitwa ya Vwana. Na ānēna na ātetanya na
30 Aelene; indi atsu māmanza kumūaa. Indi
ānaişę māmāņa, māmutowaa Kaitsalia na mā-
mutuma Talatso.
- 31 N'ōvai wonşę wai n'ōvoo Yutaia na Kalilaia
na Tsamalia, ukiaka na ukitambuka kwa
vwia wa Vwana na waneneva kwa kitsętseo
tja Tjuu muşęu.
- 32 Indi kwatwika Vetelo akivita kū kwonşę,
33 āvika kwa aşęu, ala mātuie Lita. Indi ōna
vau mundu umwe, tsyitwa yāke Ainēa, uma-
mīte kitandani myaka ņaņa; undu āi na yā-
34 vwa. Na Vetelo āmwia: Ainēa, Yetsu Kili-
tsito nukukuvotsya; ukila, ukaialanilya! Na
35 imwe ōkila. Na māmwona ōnze, ala mātuie
Lita na Tsalono, ala mamwalyukile Vwana.
- 36 Indi Yove kwai muvikili muka, tsyitwa yāke
Taveita, (ula waşyomętwe, ętawa Toloka) utsu
autsuīte mawia matseo na maşęmbo, ala
37 wanengae. Indi kwatwika matuku aa, āwaa
na ākwa. Māmuşęmbya na māmwikia ņumba
38 yulu. Ukįşwa Lita ni vakuvi na Yove,
na avikili mēwa, kana Vetelo ē kū, mām-
tumia andu ēli, makimwita: Ndukękalange

- 39 kŭka kwitu. Indi Vetelo ōkila, āṣi namo. Avika, māmwtwaa nŭmba yulu, na māmwtwits'a aka ndiwa ōnze, makiia na makimwonya malinda na ngua, ila Toloka wātsovitsye,
- 40 akikala namo. Indi Vetelo āumalya ōnze na ātulya-ndu, āvoya Mulungu na ālyukila kjimba, ātsya: Taveita, ukila! Nāke ātsalutja mēṣo māke na ōna Vetelo, ēkala-nzi.
- 41 Indi nāke āmunenge kwoko, āmulungalya, indi āmēta aṣeu n'āka ndiwa, āmaonya: ē
- 42 ṣāyu. Indi kwakomanwa Yove kwonze na
- 43 ēngi māmwikia Vwana. Indi kwatwika, nāke ēkala matuku mēngi Yove kwa mundu umwe Tsimono, mutsovyā ndawa.

Kilungu tj'ēkumi

- 1 Indi kwai mundu kŭ Kaitsalia, tsyitwa yāke Kolonēlio, munene wa kituu tja matsi-
- 2 kali, kītawa Kitalia, wai na mwiki na ukiite Mulungu na nŭmba yāke yonze, akiumya maṣembo mēngi kwa andu n'āktivoya Mulungu
- 3 kula matuku ōnze. Utsu ōna ndotoni ria—ta tsaa kenda wa muṣeṇa—mulaika wa Mulungu,
- 4 akilika kwāke na akimwia: Kolonēlio. Nāke āmutsitsya, ākwatwa ni vwia, ātsya: Ni tjau, Vwana? Indi āmwia: Mboya tsyāku na maṣembo māku malitsite yulu, malilikanywe mbē
- 5 wa Mulungu. Na indino tuma andu Yove, maete mundu Tsimono, ul'ōkwitwa tsyitwa ingi
- 6 Vetelo. Utsu nukwikala kwa mundu umwe Tsimono, mutsovyā ndawa, ula wi na nŭmba
- 7 utē w'ōkanga. Indi mulaika ula wanēna nāke, āṣi, ēta ēli ma andu māke na mutsikali

- 8 umwe, wai na mwiki, w'āla māmuşukuma na
 amatavya maundu ōnze, amatuma, maşi Yove.
- 9 Indi muşen'ōngi atsu makishi tjalo na makise-
 ngelela mutsyi, Vetelo ālitsa numba yulu,
- 10 kuvoya tsaa şandatu. Indi akwatwa ni ndzaa
 na ēndaa kuya; indi makiswa makitsovyā
- 11 kandu, kwamukwata kuŋaa ngoo na ōna
 kitutu kī kivingue, na ndzele ikişēa ta ngua
- 12 nene, ikişētsywa-nzi na mişia yāyo ina. Ndze-
 leni kwai namu tşyonze tşya-nzi, tşyi na
 mau ana na ila ikunoloka, na nuŋi tşy'ētuni.
- 13 Na watsya wamwitsia : Ukila, Vetelo, niela,
- 14 uye! Indi Vetelo ātsya : Ekai, Vwana,
- 15 undu ndiaya kila kivuku na kitsunu. Na
 watsya wamwitsia ya kēli ingi : Kila Mu-
- 16 lungu uşevitye, ndukakite kivuku. Indi
 undu uu watwika katatu, na imwe ndzele
- 17 yōkilywa kitutuni. Indi Vetelo akiswa ndā-
 tona kumaŋa, undu wa woni, ula wōna, ni
 tjau?—tsitsya, andu, ala matumitwe ni Kolo-
 nēlio, māmina kwona numba ya Tsimono na
- 18 māungama muviani na mēta, mākūlanya, kana
 Tsimono, ul'ōkwitwa tşyitwa ingi Vetelo, nu-
- 19 kwikala vā. Indi Vetelo akivinditsya undu
 wa woni, Tjuu ātsya : Tsitsya : andu atatu mē
- 20 vā, makikumanza. Indi wōkila, şēa na şi
 namo na ndukatsanitsywe ni kindu. Undu
- 21 niŋe ninamatumie. Indi Vetelo aşēa kw'al'-
 āndu, ātsya : Tsitsya, nī-nō, ula mukumanza.
- 22 N'undu wa tjau, mwauka kū? Namo mā-
 tsya : Kolonēlio, munene wa matsikali, mu-
 ndu mukalakala na ukiite Mulungu, utaiitwe
 ni mbai yonze ya Ayuti, ātavwa ni mulaika
 muşeu, kukwita, ūke numba kwāke na kwiwa

- 23 ndeto kwāku. Na āmēta, malike, āmaivia.
Indi muṣeṅ'ōngi ōkila, āṣi namo na amwe ma
- 24 ānaṣe ma Yove māendanya nāke. Indi mu-
ṣeṅ'ōngi mālika Kaitsalia. Indi Kolonēlio
āi akimētelela, ēta mbai yāke na aṇaṇae ala
- 25 anene māke. Indi kwatwika, Vetelo akilika,
Kolonēlio āmuṣaua, āvaluka mauni, āmwitsuva.
- 26 Indi Vetelo āmūkilya, atjatsya: Ukila, naṅe
- 27 mwēne ni mundu. Na atjāia nāke, ālika na
- 28 ōna: makomanīte ēngi na āmēa: Nimwitsi,
kana mundu Muyuti nukuvatwa kuvotana na
mbai ingi kana kuyitsia; nākwa Mulungu
nunambonitsye, ndikēte mundu movuku kana
- 29 mutsunu. Kw'ōndu uu nongo ndinēitetea
kūka, vala nītītwe. Indino ningumukū-
- 30 lya: munambitiā-ki? Na Kolonēlio ēa: Mu-
ṣeṇa uu ni wa kana, tsaa uu ninai nūmba,
tsaa kenda, ngivoya Mulungu; na tsitsya,
mundu ānaungama mbē wākwa, wivwikite
- 31 ngua nditsuku na ānātsya: Kolonēlio, mboya
yāku yitikitwe na maṣembo māku mālilika-
- 32 nywa mbē wa Mulungu. Tuma Yove, uka-
mwite Tsimono, ul'ōkwitwa tsyitwa ingi Ve-
telo; utsu nukwikala nūmba ya Tsimono,
- 33 mutsovyā ndawa, utē w'ōkanga. Tiwo ivi-
nda-'yu ninatuma kwāku, nāku nunēkjiē netsa,
utjuka. Na indino iṣy'onze nitumbanīte mbē
wa Mulungu, tiwe tsyonze, ila wāmulitwe ni
- 34 Vwana. Indi Vetelo āṣanya kaṅwa, ātsya:
Nowo ningumaṇa, Mulungu ndēkutsitsya uṣyu
- 35 wa mundu; indi kula mundu wa mbai yonze,
umukiite n'ākika ukalakala, nuitikilitwe niwē.
- 36 Amatuma kwa āna ma Itsaele ndeto, akita-
vanya uvoo mutseo w'ōvoo kwa Yetsu Kilitsito.

- 37 Utsu niwè Vwana wa ònze. Nimwitsi ndeto, ilar yakomanwa Yutaia wonze, itjandza kù Kalilaia itina wa yikia ya mandzi, Yoane
- 38 aitavanitsye: Yetsu Munatsalēte, t'òndu Mulungu amuvakjie Tjuu muşeu na viņa; ula wavitaa kù na kù, akika netsa na akivotsya ònze, ala makwatitwe ni Tsatana; undu
- 39 Mulungu wai nāke. Naitu ti ngutsi tsya maundu ònze, ala wēkjie nzi ya Yutaia na Yelutsalēme. Na māmūaa, makimwamba mu-
- 40 tini. Utsu Mulungu amutsyutja muşeņa wa
- 41 katatu, n'āmunenge kwoneka—ti andu ònze, indi ngutsi, ilar tsyanuvitwe mbē ni Mulungu, işyi, ala taiye na kuńwa vamwe nāke, āmina
- 42 kutsyuka akwuni. Na ātwamulila kutavanya andu na kunenge ukutsi, kana uu niwè unuvitwe ni Mulungu ndzili y'āmē sāyu n'ākwu.
- 43 Utsu anavi ònze mēkumukutsia, kana kula mundu, umwikiite, nokunengwe yekea ya
- 44 mawaşe kwa tsyitwa yāke. Vetelo akişwa akinēna ndeto itsu, Tjuu muşeu āmavalukila
- 45 ònze, ala mēwa ndeto. N'āla maikiite, ala ma waike, ala maukjie na Vetelo, mātwickanda, kwa kwişwa na amaışa mēkutulilwa
- 46 inenge ya Tjuu muşeu; undu mēwa, makinena
- 47 na nime na makimukaşa Mulungu. Tiwo Vetelo ātsungia: Mundu nukutoņa kuvata mandzi atsu, ala manengētwe inenge ya Tjuu
- 48 muşeu, ta işyi, matikēkiwe mandzi? Indi āmula, mēkiwe mandzi kwa tsyitwa ya Yetsu Kilitsito. Tiwo māmuvoya, ēkale kwō matuku amwe.

Kilungu tj'ekumi na imwe.

- 1 Indi atume na ānaise, ala māi kū Yutaia,
mēwa : na amaīša mētililile ndeto ya Mulungu.
- 2 Indi Vetelo āmbatia Yelutsalēme, ala ma
3 waike mātētanya nāke, matjatsya : Nunali-
kile kwa andu, mē n'ēkonde, na unaya namo.
- 4 Indi Vetelo āndza na āmaelekanilya ndeto
5 imwe n'ēmwe, atjatsya : Ninai mutsyi Yove,
ngivoya Mulungu, na niñaite ngoo, ninōna
woni : ndzele ikiṣēa ta ngua nene, ikiṣētsywa
6 kitutuni na miṣia ina na yambitsia. Na nina-
tsitsya, ninēṣia ṅamu tsya-nzi, tsyi na mau ana
na ṅamu ngai na ila ikuṅoloka na ṅuni tsy'ētu-
7 ni. Indi ninēwa watsya, ukimbia : Ukila,
8 Vetelo, niela, uye ! Indi ninātsya : Ekai, Vwana,
kitialika kaṅwani kwākwa kīndu kivuku kana
9 kitsunu. Indi watsya wa kitutuni wētika ya
kēli : Kila Mulungu uṣeuṽitye, ndukakīte kivu-
10 ku. Indi undu uu watwika katatu ; na tsyonze
11 tsyōkilywa ingi kitutuni. Na tsitsya, ivinda-
'yu andu atatu manaungama ṅumba, ila tinai,
12 ala matumītwe kuuma Kaitsalia kwaṅe. Indi
Tjuu muṣeu anandavya, niṣi namo, kutē kutsā-
nitsywa ni kīndu. Indi ānātsa atsu ṣandatu
manaṣi nākwa na tinalika ṅumba ya mundu.
- 13 Indi anatutavya, t'ōndu unaona mulaika ungji
ṅumba kwāke na atjatsya : Tuma Yove,
ukamwite Tsimono, ul'ōkwitwa tsyitwa ingi
14 Vetelo, ul'ōkakutavya ndeto, il'ōkōkoka wē na
15 ṅumba yāku yonze. Indi ngiandza kunēna,
Tjuu muṣeu anamavalukila, ta iṣyi mwandzoni.
- 16 Indi nina-lilikana ndeto ya Vwana, atjatsya :
Yoane ēkia mandzi, indi iīwi mukēkiwa

- 17 Tjuu muṣeu. Na akīṣwa Mulungu amanenge inenge iya-iya, ta iṣyi, makimwikia Vwana Yetsu Kilitsito,—*ne* ninai ni-*nō*, nitsomoa
- 18 kutsyia Mulungu? Indi mēwa itsu mākilya na māmukaṣa Mulungu, matjatsya: Kaṣi Mulungu nunamanengjie na amaiṣa mwililo kwa ṣāyu.
- 19 Namo,ala māvaṣukana kw'ōndu wa mulundjo undu wa Tsevano, māvita kū na kū, māvika Voinike na Kivilo na Andiokia, makilēa kumutavya mundu ndeto, ni Ayuti tu. Indi kwai amwe mō aume Akivilo na Akilene, ala māṣi Andiokia, mānēra na Aelene na māmataavya
- 20 uvoo mutseo wa Yetsu Kilitsito. Na kwoko kwa Vwana kwai namo na mutalo munene walika kwikīa, walyukila Vwana. Indi ngumayō yalika matuni m'ōvai, wai kū Yelutsalēme;
- 21 na mātuma Valanava, aṣi Andiokia. Utsu āvika na ōna tei wa Mulungu, ātana ngoo na āmakānya ōnṣe, matindae na Vwana na kitwio
- 22 tja ngoo; undu wai mundu mutseo na ūtsuīte Tjuu muṣeu na mwikio. Na nguṣu nene yatwawa kwa Vwana. Indi āṣi Talatso, āmanṣa
- 23 Tsaulo, na āmwona, āmwete Andiokia. Indi kwatwika, mākomana uvaini mwaka mwima na kutsomeṣya nguṣu nene; namo avikili kwandza Andiokia mētawa Akilitsito. Indi matuku aa anavi māṣēa Andiokia kuuma
- 24 Yelutsalēme. Indi ōkila umwe wō, tsyitwa yāke Akavo, ātavanya kwa Tjuu: ndzaa nene ikauka nzi yonṣe; nayo yatwika matuku ma Kalautio. Indi kwatuwa ni avikili: kula mundu amatēsetsye ānaiṣe, ala mātuiē Yelutsalēme, akimatumia kwa mali yāke.

30 Na mēk'ou, makimatumia atumia kwa ndzaa ya Valanava na Tsaulo.

Kilungu tj'ekumi na keli.

- 1 Indi ivinda-iya tsumbi Elote ātambautja
- 2 mōko, akēke nai amwe mō'vai. Indi amūaa Yakovo, mwana-ina wa Yoane, n'ōvanga.
- 3 Indi ōna: ukwaila Ayuti, ātina kukwata na Vetelo. Indi kwai matuku ma mikae, itē-
- 4 kiwa nditi. Na āmukwata, ēkia tjumbani, āmuumitsya matsikali ana na ana, mamwiye, akimanza kumūngamya mbē wa andu, Va-
- 5 tsatja wavita. Na Vetelo āiwa tjumbani,
- 6 indi āvoīwa Mulungu ni uvai. Indi Elote akimanza kumwete, Vetelo āi akimama n'ōtuku uu kati wa matsikali ēli, wovētwe na miṇololo ili, na aiī mwomoni māiyya tju-
- 7 mba. Na tsitsya, mulaika wa Vwana āuka na tjēni tjamulika namba; indi āmulumya Vetelo wauni, āmwamutja, atjatsya: Ukila mituki! Na miṇololo yamuvalukila mōko.
- 8 Indi mulaika āmwia: Yove, ukēkie tsyatu! Indi, ēk'ou. Na nukumwia: Iwike ngua yāku,
- 9 umbikile! Na āumala, āmuvikila na ndāmaṇa, kana niwo, ula wēkwa kwa mulaika; ātsya:
- 10 nukwona woni. Indi māvita kiiyo tja kwandza na tja keli, māuka muviani wa kiasa, waendaa mutsyi; wamavingukia wo mwēne na māumala, māvita ndzia imwe,—na imwe mulaika ātani-
- 11 tsya nake. Na Vetelo ātsalutja, ātsya: Indi-no namaṇa niwo, kana Vwana ātuma mulaika wāke na āmbokola ndzāni ya Elote na mwete-
- 12 leloni wonze wa mbai ya Ayuti. Na āmaṇa,

kula wi, āṣi ṅumba ya Malia, ina wa Yoane,
 ul'okwitwa tsyitwa ingi Malako, vala ēngi māi
 13 makomanite na makivoya. Indi nāke ākomā-
 nga yiyi ya mwomo, muṣukumi umwe muka,
 14 tsyitwa yāke Lote, āuka kwiṣikitsya. Na
 āmaṅa watsya wa Vetelo, ndāvingua yiyi
 kwa kutāna ngoo, indi ālika atsembēte na
 15 ātsya: Vetelo nūngamite mwomoni. Indi
 māmwia: Wi na kilalu wē! Nāke ātsya
 na viṅa: niwo. Namo mātsya: Ni mulaika
 16 wāke. Indi Vetelo ātina kukomānga; indi
 17 māvingua, māmwona na māmaka. Indi āma-
 venētsya na kwoko, makilye, āmatavya, ul'ōndu
 Vwana āmuumalilya tjumbani, na ātsya:
 Mukamatavyei Yakovo na ānātsa maundu
 18 atsu. Na āumala, āṣi kundu kungi. Indi
 kukitja, matsikali mātwwika-nda, ātwikata
 19 Vetelo. Indi Elote āmumanza na ndāmwo-
 na, āmakūlya aii na āmula, mēkiwe tjumba-
 ni; n'āṣi Kaitsalia kuuma Yutaia na ēkala
 20 vau. Indi āi akikwatwa ni ndzika na
 Atilo na Atsitono, indi māuka kwāke na ngoo
 imwe na mākita nduu na Valatso, mutsvii wa
 ṅumba ya tsumbi, na māvoya uvoo, undu nzi
 21 yō kwiṣywa niyo ya tsumbi. Indi muṣeṅa,
 utwītwe, Elote ēvwika ngua ya tsumbi, ēkala-
 22 nzi kitumbi tja tsumbi, ānēna namo nā. Indi
 andu māmuuia-mbu: Ni watsya wa Mulungu,
 23 na ti wa mundu. Indi ivinda-'yu mulaika wa
 Vwana āmukuna, undu ndāmunenge Mulungu
 24 ndāia; na alika ni tsiṅu na āūma. Indi ndeto
 25 ya Vwana yakula na yakomanwa. Indi Vala-
 nava na Tsaulo mātsyoka kuuma Yelutsalēme,
 māmīna uṣukumi wō, na māmwotsa Yoane,
 ul'okwitwa tsyitwa iugi Malako, āṣi namo.

Kilungu, tj'ēkumi na katatu.

- 1 Indi kwai Andiokia uvaini, ula wai kū, anavi na atsomeşi: Valanava na Tsimeono, ul'ōkwitwa Nikele, na Lukio Mukilēne, na Manaēne, mutindanya wa Elote, tsumbi wa ivalo ina, na
- 2 Tsaulo. Indi makimuşukuma Vwana na makivunga, Tjuu muşeu ātsya: Ndanitsyei Valanava na Tsaulo, matēşye wia, ula nimētiye.
- 3 Tiwo mēvunga na māvoya Mulungu na māma-
- 4 ilila mōko, mēania. Namu, matumitwe ni Tjuu muşeu, māşēa Tseleukia na kuuma vau māşi na
- 5 ngalawa Kivilo. Na māvika Tsalami, mātavanya ndeto ya Mulungu matsinakokeni ma Ayuti; indi māi na Yoane, muşukumi wō.
- 6 Indi māvita kitsilia tjonze movaka Vavo, mōna mundu umwe, mwoi, munavi w'ōvungu, Muyuti,
- 7 tsyitwa yāke Valyetsu, ula wai na wali Tseleukio Vaulo, mundu mūi. Utsu ēta Valanava na Tsaulo, ēndaa kwişikitsya ndeto ya Mulungu.
- 8 Indi mwoi Elima—uu tsyitwa yāke nikuşyomwa—ātētanya namo, akimanza kutsyia wali,
- 9 ndakalike kwikīa. Indi Tsaulo, ul'ōkwitwa tsyitwa ingi Vaulo, ūtsuīte Tjuu muşeu, āmutsi-
- 10 tsya, ātsya: Wę, mundu, ūtsuīte ukengji na wai wonze, mwana wa Tsatana, nzu y'ōkalakala wonze, ndukaeka kukelanya ndzia ndungalu
- 11 tsya Vwana? Na indino, tsitsya, kwoko kwa Vwana kūke yulu wāku n'ōkēkala kililinda na ndukōna tsyua matuku. Na imwe mūmbi na kivindu tjamuvalukila na āvavāta, āmanza
- 12 andu, mamukwate muşii. Tiwo wali ōna undu, wēkika, ālika kwikīa, akitwikia-nda kitsomo tja Vwana.

- 13 Indi kuuma Vavo ala ma Vaulo māši na ngalawa, māuka Veleke wa Vambilia. Indi Yoane
 14 ātānitsya namo, ātsyoka Yelutsalēme. Namomāši kuuma Veleke, māvika Andiokia wa Vitsitia na mālika tsinakokeni muḡeḡa wa tsavato,
 15 mēkala-nḡi. Indi mwamulo na anavi māmina kutsomwa, anene ma tsinakoke māmatumia, matjatsya: Aume, ānātsa, mukīḡwa mwi na
 16 ndeto ya mukjiakitsyo wa andu, nēnai! Indi Vaulo ōkila na āmavenetsya na kwoko, ātsya: Aume, Aitsaēle na ala mukiite Mulungu,
 17 iḡikitsyei! Mulungu wa mbai ii ya Itsaēle ānuvie aiḡe maitu na ōkilya mbai wenini nḡi ya Aikivito na āmaumalya na kwoko, kukili-
 18 tye; na ta myaka myongw'ēna āmakwa ḡika.
 19 Ānanga mbai mwondza nḡi ya Kanaana, āmāia nḡi yō ta myaka māna ana na myongo
 20 itano; na itina āmanenge ndzili muvaka
 21 munavi Tsamuēle. Tiwo mēndaa tsumbi na Mulungu āmanenge Tsaulo, mwana wa Kitsi, mundu wa mbai ya Venyamini, myaka myo-
 22 ngw'ēna. Na āmuumya, āmāmukitsya Taviti, ēkale tsumbi wō, ula wamunēnea, akinenge ukutsi: Ninōnie Taviti, mwana wa Itsai, mundu, ngoo yākwa ikwailwa niwē, ul'ōkēka tsyendo
 23 tsyākwa tsyonḡe. Kwa mbeu yāke Mulungu āmaetee Itsaēle mwokoli Yetsu kwa mbaḡa,
 24 Yoane āmina kutavanya andu ōnḡe mbē wa kūka kwāke yikia ya mandzi ya mwalyulo wa
 25 ngoo. Indi Yoane akiminukilya mwendo wāke, ātsya: Mukwatsyāta, niñō? Tiñe, indi tsi-
 26 tsya kiatu tja mau māke. Aume, ānātsa, āna ma mbai ya Avalama n'āla makiite Mulungu,

- 27 ndeto ya wokoli uu itumitwe kwēḡu. Undu
 ala matuie Yelutsalēme n'āla anene mō matia-
 mumaḡa utsu na mavitja mawatsya ma anavi,
 ala mēkutsomwa kula tsavato, makitsil'ēkwani.
- 28 Na matiaona undu wa kikwu, māmuvoya Vila-
 29 to, amūae. Indi māmīna maundu ōnḡe, ala
 mōlēlwe, māmūḡētsya mutini, māmwikia mbia-
 30 ni. Indi Mulungu āmutsyutja akwuni. Na
 31 ōneka matuku mēngi nimo, ala māmbatia
 Yelutsalēme kuuma Kalilaia, ala indino mē
 32 ngutsi tsyāke anduni. Naitu nitikumutavya
 uvoo mutseo wa mbāḡa, ila aiḡe mānengētwe-
 33 yo, kana Mulungu wavikitsye tsyana tsyē-
 ḡu, akimutsyutja Yetsu; t'ōndu na vōlētwe
 waḡini wa kēli: Wi mwanākwa, munḡi-uu
 34 ngutsyaie. Indi kwa kwīḡwa āmutsyutja akwu-
 ni, ndakētse kwona wou ingi, ānēn'ōu: Nga-
 35 munenge kuḡeu kwa-wo kwa Taviti. Kw'ō-
 ndu uu nukunēna vangi: Ndukamuletja mu-
 36 ḡeu wāku, ōne wou. Indi Taviti ēka tjendo
 tja Mulungu matuku māke, ākoma na āko-
 37 lanywa kwa aiḡe māke na ōna wou. Indi,
 ula Mulungu wamutsyukitsye, ndāona wou.
- 38 Kumaḡike kwēḡu, aume, ānātsa, kana kw'ōtsu
 39 mukutavya yekea ya mawaḡe: na tsyonḡe,
 mutiatōḡa kukaiwa ni mwamulo wa Motse,
 40 kula, wīkīite, nōkukaiwa niwē. Indi tsitsyai,
 41 ila inēnētwe kwa anavi, itikavike: Tsitsyai,
 mwi atsei, na imakiai na ḡelai, undu ngatēḡya
 wia matuku mēḡu, wia, ula mutakētikila, akē-
 42 ḡwa mundu akimutavya. Indi matjumala, mā-
 muvoya, mamatavye ndeto itsu tsavato, uka-
 43 uka. Indi tsinakoke watānitsya, ēngi ma
 Ayuti na ma avikili mō, ala makiite Mulungu,

māmētsia Vaulo na Valanava, ala makinēna namo, māmatssetsenga, mētikile tei wa Mulungu.
 44 Tsavato, ula wauka, kaši mutsyi wonze wako-
 45 mana kwişikitsya ndeto ya Mulungu. Indi ala Ayuti mōna nguṣu, māutsua ndzika na mākalalya ila inēnētwe ni Vaulo, matjumānga.
 46 Indi Vaulo na Valanava mānēna nia, matjatsya : Kutiai ngalali ndeto ya Mulungu ni kutavwa kwandza kwēṅu ; mukīṣwa mukilēa na mutjatsya, Titiṣyana kukita ṣāyu ul'ōtakaṣela ; tsi-
 47 tsya, nitikwalyukila amaīṣa. Undu Vwana ātwamulil'ōu : Nakwikiye umui wa amaīṣa, wiṣwe kwa wokoli muvaka muminukilyo wa-
 48 nzi. Indi amaīṣa mēwa na mātāia ndeto ya Mulungu na mālika kwikia, ala māi manuvītwe
 49 kwa ṣāyu, ul'ōtakaṣela. Indi ndeto ya Mulu-
 50 ngu yakomanwa nzi yonze. Indi Ayuti māma-
 ingianitsya aka anene, ala makiite Mulungu, na andu ma mbē wa mutsyi na māmōkililya mulundjo Vaulo na Valanava na māmaumalya
 51 mivaka yō. Namō māmavaundzia kitoo tja
 52 mauni, māṣi Ikonio. Avikili māutsua utanu na Tjuu muṣeu.

Kilungu tj'ēkumi na kana.

- 1 Indi kwatwika kū Ikonio māṣi vamwe tsinakokeni wa Ayuti na kunēn'ōu, nguṣu nene ya
- 2 Ayuti na Aelene mālika kwikia. Indi Ayuti, ala matavotana namo, māinganitsya amaīṣa,
- 3 mamēwie ndzika ānaiṣe. Namō mātinda vau matuku mēngi, makinēna nia undu wa Vwana, ula wanenge ukutsi wa ndeto ya tei wāke,

akinenge mōvano na tsyama, tsyikike ni mōko
 4 mō. Indi andu ma mutsyi mātukana: na
 amwe māi ngaliko ya Ayuti, indi angi māi
 5 ngaliko ya atume. Indi kwatwika amaiṣa na
 Ayuti vamwe na āmuli mō māmanṣa vandu
 6 va kumaṇamatsya na kumētja mavia; mā-
 maṇa, mākia mitsyi ya Likaonia, Litsala na
 7 Televe na-nzi ya ndē; na māi kū makita-
 8 vanya uvoo mutseo. Na kū Litsala ēkala
 mundu, utāi na viṇa mauni, winiṣite kuum'ē-
 9 vu ya-iña, ul'ōtatoṇa kutambuka. Utsu ēwa
 Vaulo, akinēna, āmutsitsya na ēṣia: ē na mwī-
 10 kio wa kwokoka, ēa na watsya munene: Ukila
 na mau māku, utwike mulungalu. Na ātūlila
 11 na ātambuka. Nguṣu tsyōna, ula Vaulo
 wikjie, mōkilya watsya wō kilikaonia, matja-
 tsya: Milungu ivwanēne na andu, māṣēa kwitu.
 12 Na māmwita Valanava Ṣeu, indi Vaulo Eleme,
 13 undu nāke āi munēni wa ndeto. Na mukoani
 wa Ṣeu, ula wi mbē wa mutsyi, āete ndzau na
 nzumbi tsya malaa muviani, āmanṣa kuumya
 14 kiṣangōna vamwe na andu. Indi atume
 Valanava na Vaulo mēwa, mātembua ngua
 15 tsyō, mātūlila anduni, matjua mbu na matja-
 tsya: Aume, mwēkanyāta? Na iṣyi ti andu,
 tina undu kalakala tēṇu, tikimutavya uvoo
 mutseo, mukālyuke, kweka maundu atsu, matā-
 ilite, kwa Mulungu, ula wi na ṣāyu, ula wēkjie
 itu na-nzi n'ōkanga na tsyonṣe, tsyi vau nṣini;
 16 ula waletja mbai tsya andu, maṣi na ndzia
 17 tsyō mitsyawa, ila yavitite; indi ndēviṣaa,
 ndakamaṇike, akika netsa, akimunenge mbua
 tsy'ētuni na myaka ya mumo, atjutsutsya
 18 ngoo tseyṇu kandu n'ōtanu. Na makinē-

- n'ou, na viṇa mākiliṣya nguṣu, itikamaumitsye
 19 kiṣangōna. Indi māuka Ayuti kuuma Andiokia na Ikonio na mātsetsenga nguṣu na māmwitja Vaulo mavia na māmukutsya ndza
 20 wa mutsyi, matjatsya : nukwie. Indi avikili māmulinga, ōkila, ālika mutsyi. Na muṣeṅ'ō-
 21 ngi āumala na Valanava, māṣi Televe. Mātavanya uvoo mutseo mutsyi uya na mēka avikili ēngi, mātšyoka Litsala na Ikonio na
 22 Andiokia, makilumya tsyuu tsya avikili, makimakānya, mēkale na mwikio, na kana titi ngalali kwa mōnamai mēngi ni kulika
 23 utsumbi wa Mulungu. Indi māmanuvia atumia kul'ōvai, makivoya Mulungu na kwivunga, māmaungamya mbē wa Vwana, ula
 24 mamwikiite. Na māvita Vitsitia māṣi Vambilia; na māmīna kutavanya ndeto Veleke,
 25 mbilia; na māmīna kutavanya ndeto Veleke, māṣēa Atalia. Na kuuma vau māṣi na ngalawa Andiokia, vala māumitsywe kwa tei wa
 26 Mulungu kutēṣya wia, ula māmīnukilya. Indi māvika na mākomanya uvai, māmatavya ōnṣe, Mulungu wēkjiē namo, na kana āvinguia ama-
 28 iṣa mwomo wa mwikio. Indi mēkala matuku ti matiti vamwe na avikili.

Kilungu tj'ekumi na katano.

- 1 Na amwe ma Yutaia māṣēa, mātšomeṣya ānaiṣe : Mukilēa kwaikwa kwa kiṣio tja Motse,
 2 mutitoṇa kwokoka. Indi kwatwika iteta na makūlanyo ti matiti ma Vaulo na Valanava namo, māmula, Vaulo na Valanava na angi amwe māmbatie kwa atume na atumia Yelu-

3 tsalēme undu wa makūlanyo aa. Namo
 māumatsywa ni uvai, māvita Voinike na
 Tsamalia, makiāia mwaluko wa amaiša
 na māmatānya ānaiše ōnze utanu mwi-
 4 ngi. Indi makivika Yelutsalēme, māsauwa
 ni uvai na atume na atumia, māmatavya,
 5 maundu mau Mulungu wēkjie namo. Indi
 amwe m'ōtāni wa Avalitsaio, maikiite, mō-
 kila, matjatsya: Vola ni kumāika na kumā-
 6 mulila, makwate mwamulo wa Motse. Indi
 atume na atumia mākomana, matsitsye ndeto
 7 ii. Indi kwatwika makūlanyo manene, Vetelo
 ōkila, āmēa: Aume, ānātsa, nimwitsi, matuku
 matiti māvita, Mulungu nunanuvie kwēru,
 amaiša mēwe ndeto y'ōvoo mutseo kwa kaŵa
 8 wākwa na kwikīa. Na Mulungu, mumaŋa
 ngoo, āmakutsia, akimanenge Tjuu muṣeu,
 9 kalakala taitu. Na ndanēt wikia kinuvanyo
 iṣyi namo, āmīna kuṣeuvya ngoo tsyō na
 10 mwikio. Na indino mwielyāta Mulungu,
 mutjaitja ngjingoni tsya avikili mwiyo, ula
 aiše maitu matiatōŋa kukwa, naitu tititsomoa
 11 kukwa? Indi nitikwikīa, kwokoka kwa tei
 12 wa Vwana Yetsu, kalakala iṣyi tamo. Indi
 ikomano yonze yakilya na yēšikitsya, Vala-
 nava na Vaulo makimatavya, mōvano na
 tsyama tsyau Mulungu wēkjie namo amai-
 13 šani. Indi mākilya, Yakovo ātsungia, atja-
 14 tsya: Aume, ānātsa, mbišikitsyei. Tsimeono
 niwāiye, ul'ōndu Mulungu wāmbie kutsitsya
 amaiša, amakolanye mbai kwa tsyitwa yāke.
 15 Na ndeto tsya anavi tsyēvwanana nawo, undu
 16 vōlētwe: Itina wa atsu ngālyuka na ngāka
 ingi yema ya Taviti, ivalukite, na ngāka ingi

- 17 ila tsyomokēte tsyāke, na ngatsovyā; kenda
 al'āndu angī mamumanze Vwana na mbai
 18 tsyonze, ila tsyititwe tsyitwa yākwa,—nukwa-
 tsya Vwana, ul'ōkwika atsu makamanike
 19 kuuma tene. Kw'ōndu uu ningwatsya: titi-
 kaṇamatsye ala mamwalyukile Mulungu ma
 20 amaiṣani, indi tikamāmulile, māṣuke kutsu-
 nwa ni tsanamu wa milungu na ulalai na ila
 21 yititwe na nṣakame. Undu Motse kuuma
 mitsyawa ya tene ēna atavanī māke mitsyi na
 mitsyi, akitsomwa matsinakokeni kula tsavato.
 22 Tiwo atume na atumia vamwe n'ōvai wonze
 mōn'ōtseo, kutuma andu, ala māmanuva kwō,
 maṣi Andiokia vamwe na Vaulo na Valanava:
 Yuta, ul'ōkwitwa Valatsavā, na Tsila, (andu
 23 atongoi ma ānaiṣe); mōla kwa ndzaa tsyō:
 Atume na atumia na ānātsa mēkumakeṣya
 ānātsa, ala ma amaiṣani, ala mē kū Andiokia
 24 na Tsilia na Kilikia. Tēwa, kana amwe mau-
 malile kwitu, manamunamatsye na ndeto,
 makimwitavitsya ngoo tsyēṅu, ala matatu-
 25 mitwe ni iṣyi, tonie utseo na ngoo imwe,
 kunuva andu na kumutumia vamwe na ēndwa
 26 maitu Valanava na Vaulo, andu maumbite
 kuumya ṣāyu wō kw'ōndu wa tsyitwa ya
 27 Vwana waitu Yetsu Kilitsito. Tiwo tatuma
 Yuta na Tsila, ala mēkutona kumutavya
 28 maundu atsu na ndeto. Undu Tjuu muṣeu
 ōn'ōtseo naitu, titikamwaitje mwiyo ungi, ni
 maundu atsu tu, ala kutatoneka kumaeka:
 29 kwaṣuka kiṣangōna tja aimu na nṣakame na
 ila yititwe na ulalai; mukitsētsea kwa maundu
 30 atsu, mukēka netsa. Mutiwe n'ōvoo. Namo
 mēania, māṣēa Andiokia, na mākolanya uḡuṣu,

31 māmanenge valua. Indi mātsoma, mātania
 32 ngoo ula mukjiakitsyo wawo. Na Yuta na
 Tsila, makışwa māi anavi, māmākānya ānaişe
 33 kwa ndeto tsingi na māmēkia viņa. Mēkala
 34 matuku, mēania na ānaişe n'ōvoo. Indi Tsila
 35 kwamwaila kwikala kū. Indi Vaulo na Vala-
 nava mātinda Andiokia, makitsomeşya na
 makitavanya uvoo mutseo wa ndeto ya Vwana
 36 vamwe na angi ēngi. Indi matuku amwe
 māvita, Vaulo āmwia Valanava: Titsyoke
 ingi, tikatsitsye ānātsa kula mitsyi yonşe, ila
 tatavanitsye ndeto ya Vwana, mē n'ōvoo mwau.
 37 Indi Valanava ēndaa kwotsa na Yoane, ul'ō-
 38 kwitwa Malako. Indi Vaulo ndētikila ku-
 mwotsa utsu, ula watānitsye namo kuuma
 Vambilia n'ālēa kulika wiāni vamwe namo.
 39 Indi kwatwika matētanya maşuku, ōna mātā-
 nitsya vvyu: na Valanava ōtsa Malako na āşi
 40 na ngalawa, āşi Kivilo. Indi Vaulo ānuva
 Tsila na āuma, akikiwa kwa tei wa Vwana ni
 41 ānaişe. Indi āvita Tsilia na Kilikia, akikia
 viņa mōvai.

Kilungu tj'ēkumi na şandatu.

1 Indi āuka Televe na Litsala; na tsitsya,
 kwai kū muvikili umwe, tsyitwa yāke
 Timoteo, mwana wa mundu muka Muyuti,
 2 wikiite, indi işe āi Mwelēne, ul'ōtaiitwe
 3 ni ānaişe ma Litsala na Ikonio. Utsu
 Vaulo āmanşa, aşi nāke, na āmwotsa, āmwai-
 ka undu wa Ayuti, ala māi kundu kuya;
 undu ōnşe māmaņa, kana işe wāke āi Mwe-
 4 lēne, Indi māvita mitsyi, māmatavya, mēke

- itwio, tsyamulitwe ni atume na atumia ma kū
 5 Yelutsalēme. Namo mōvai māluma mwikioni
 6 na mōngelwa mutalo muṣeṇa na muṣeṇa. Indi
 māvita nzi ya Vilikia na ya Kalatia, mātsyīwa
 ni Tjuu muṣeu, matikanēne ndeto Atsia.
 7 Indi māvika Mitsia, mātata kuṣi Vitinia na
 8 Tjuu tja Yetsu ndāmaletja; indi māvita Mi-
 9 tsia, māṣea Toloa. Na woni wōneka ni Vaulo
 utuku: mundu umwe Mumaketonina āi aungji
 na akimwita na atjatsya: Inga Maketonina,
 10 ukatutēsetsye. Indi ōna woni, oyu tamanza
 kuṣi Maketonina, titjatsya: Mulungu nutwitie,
 kumatavya uvoo mutseo.
- 11 Na tāuma na ngalawa Toloa, tākwata
 mwendo umwe-umwe Tsamotalake, indi muṣe-
 12 ŋ'ōngi Neavoli; na kuuma vau Vilivoi, ula wi
 mutsyi munene wa kivalo tja Maketonina,
 kolonia. Indi tai tatinda mutsyi uu matuku
 13 amwe. Na muṣeṇa wa tsavato tāumala ndza
 wa muvia utsini, tātsya: vē vandu va kuvoya
 Mulungu, na tēkalanzi, tātēna na aka, ala
 14 makomanite. Na mundu muk'ōmwe, tsyitwa
 yāke Litia, muṣotsya volovila, wa mutsyi
 Tiatila, ukiite Mulungu, eṣikitsya; Vwana
 āmuvingua ngoo, atsitsye ila inenētwe ni
 15 Vaulo. Indi ēkiwa mandzi na numba yāke,
 ātuvoya, atjatsya: Kiṣa nimukwatsya: ŋe
 nimwikiite Vwana, mwālika numba kwākwa,
 16 ikalai vau. Na atwingitsya. Indi kwatwika,
 tikīṣwa tikiṣi vandu va mboya, muṣukumi
 muk'ōmwe, ula wai na tjuu tja kwaṣa, ātvi-
 kila; utsu āmanenge ēne-wē vaita munene,
 17 akiṣa. Utsu akimuvikila Vaulo naitu, āua-
 mbu, atjatsya: Andu atsu nimo atumwa ma

Mulungu, ula wi yulu muno, ala mēkumu-
 18 tavya ndzia ya wokoli. Iudi ēk'ōu matuku
 mēngi. Indi Vaulo ātsikwa na ālyukila kila
 tjuu, ātsya : Ningukutavya kwa tsyitwa ya
 Yetsu Kilitsito, wume kwāke! Na tjauma
 19 tsaa uu. Indi ēne-wé mōna, kana mutalişyo
 wa vaita wō waşela, makikwata Vaulo na
 Tsila, māmakutsya tsokoni mbē wa āmuli
 20 na māmawatwaa kwa mavalotsi, mātsya : Andu
 atsu nimēkūkilya mutsyi witu, makī-
 21 şwa mē Ayuti, na mēkutavanya tşyişio, ila
 tititoņa kwitikila kana kwika, tikişwa ti
 22 Aloma. Na nguşu ya andu yamōkilila na
 mavalotsi māmatembuia ngua, māmula, ma-
 23 kunwe na mūndzyu. Na māmakuna makuna
 mēngi, mamēkia tjumbani, māmwamulila
 24 muii wa ōve, amaiye netsa. Ānengwe mwa-
 mulo uu, utsu āmēkia tjumbani tja nżini,
 25 āmōvea miti mau. Indi utuku kati Vaulo na
 Tsila makivoya Mulungu, mamwinia. Indi
 26 ala ōve mamēşikitsya. Indi imwe kwatwika
 kişingişo kinene tja-nżi na itumula tsya
 tjumba tşyaşingişanga, indi myomo yonze
 yavinguka na ōnze māşatsywa mbingu tşyō.
 27 Indi muii wa ōve āmuka na ōna : myomo ya
 tjumba ni mivingue, ākua uvanga, āmanza
 28 kuyuaa mwēne, atjatsya : ōve nimakiie. Indi
 Vaulo ēta na watsya munene, atjatsya : Maņa
 kuyika undu uşuku, undu işy'onze nivotī.
 29 Indi āmanza taa ātūlila nżini, na akitetema
 30 āmavalukila mauni Vaulo na Tsila, na āmau-
 malya-ndza ēa : Mavwana, ngēkāta, nokoke?
 31 Indi mātsya : Umwikīe Vwana Yetsu, nōkwo-
 32 koka wē na ŋumba yāku. Na mānēna namo

ndeto ya Mulungu na ōnze, ala māi vau n̄umba
 33 yāke. Na āmaṣengelelya tsaa uya w'ōtuku,
 āmaṣambya makuna na ēkiwa mandzi oyu wé
 34 na andu māke ōnze; na āmatwaa n̄umba,
 āmatsovētsya kandu, na ātsilila na n̄umba
 35 yāke yonze, undu wikiite Mulungu. Indi
 kwatja, mavalotsi mātuma matsikali, matja-
 36 tsya: Ṣatsya andu atsu. Indi muii wa ōve
 āmutavya Vaulo ndeto itsu: Mavalotsi nima-
 tumanie, mukaṣatsywe; na indino umalai,
 37 mukiši n'ōvoo. Indi Vaulo āmēa: Nimana-
 tukunie ŋa, titēnatsililwa, tikīṣwa ti andu
 Alōma na manatwikia tjumbani; na indino
 mēkutwitja-ndza kwa mbiṣa? Ai! Ekai, indi
 38 mauke ēne, makatutwae ndza. Indi matsi-
 kali māmatavya mavalotsi ndeto itsu; namo
 39 mākia, mēwa, kana mē Alōma; na māuka,
 māmakjiakitsya, na māmatwaa-ndza, māvoya,
 40 maumale mutsyi. Indi māumala tjumba,
 mālika kwa Litia na mōna ānaiṣe māmakjia-
 kitsya na māumala.

Kilungu tj'ēkumi na mwondza.

1 Indi māvita Ambivoli na Avalonia, māuka
 Tetsalonike, vala vāi tsinakoke wa Ayuti.
 2 Indi kwa kimaṅio tjāke Vaulo ālika kwō
 3 na matsavato atatu ānēnea myolo namo, aki-
 mavinguia na āmaelekanilya: kana kwai
 tjāṣi, Kilitsito aṅamae na kutsyuka akwu-
 ni na kana uu niwé Kilitsito, Yetsu, ula
 4 ngumutavya iṅwi. Na amwe mō mātsetse-
 ngwa na māvotana na Vaulo na Tsila, na
 nguṣu nene ya Aelēne, ala makiite Mulungu,

- 5 na aka ma mbē ti atiti. Indi Ayuti mākwa-
 twa ni kiwiu na māietee andu aşuku na ima-
 lamali na māingianitsya andu, mēkia mutsyi
 kolokolo, na māungama mbē wa n̄umba ya
 Yatsono, māmanza kumatwaa ikomanoni ya
 6 andu. Indi mālēa kumōna, māmukutsya Ya-
 tsono na ānaişe amwe kwa anene ma mutsyi,
 makiia: Ala mēkūkilya n̄zi yonze, atsu ni-
 7 maukjie na kū; Yatsono nuamātsya; na atsu
 ōnze mēkuniendea myamulo ya Kaitsala, ma-
 8 tjatsya: Kwi tsumbi ungi Yetsu. Indi mōki-
 lya nguşu na anene ma mutsyi, makiwa itsu,
 9 na m̄anengwe muvunga ni Yatsono na al'āngi,
 10 māmaşatsya. Indi ānaişe mātwa Vaulo na
 Tsila mituki n'ōtuku Veloia. Māvika, māşi
 11 tsinakokeni wa Ayuti. Indi atsu mēkala mu-
 lulì, kutē ala ma Tetsalonike; mētikila ndeto
 na ngoo yonze, makimanza muşena na muşena
 12 myoloni, kana niwo. Na ēngi mō mālīka
 kwīkia na andu ti atiti: aka Aelēne anene na
 13 aume. Indi Ayuti ma Tetsalonike māmana,
 kana na kū Veloia ndeto ya Mulungu ikuta-
 vwa ni Vaulo, māuka kū, makişukaşuka na
 14 makiingianitsya nguşu. Tiwo ānaişe m̄amu-
 twaa Vaulo oyu ngūkani y'ōkanga; na Tsila
 15 na Timoteo mātiwa kū. Ala matwaie Vaulo,
 m̄amuvitja Atene. Na m̄anengwe mwamulo
 kwa Tsila na Timoteo, mauke kwāke, ul'ōndu
 matona mituki, masi kwō.
- 16 Indi Vaulo akimētelela Atene, tjuu tjāke
 tjaşilika n̄zini kwāke, akitsitsya: mutsyi ni-
 17 wutsuite matsanamu ma milungu. Na ānēna
 tsinakokeni na Ayuti na ala makiite Mulungu,
 na tsokoni kula muşena n'andu, ala māvita.

- 18 Indi amwe ma Evikulio na Tsoiko, mavilo-
tsovo, matetanya nāke. Angi mātsya: Nu-
kwenda kunēna tjau, muvungūkji utsu? Angi
mātsya: Kaṣi ni mutavanya milungu myeni,
19 undu nukutavanya Yetsu n'ōtsyukji. Indi
māmukwata, māmutowaa Alio-Vako, matjatsya:
Tititoṅa kumaṅa: kitsomo tjeu, kil'ōkutava-
20 nya, ni tjau? Undu nukutwetee maundu
maeni matuni maitu; na nitikwenda kumaṅa:
21 undu uu ukatwikāta? Indi Ātene ōnze na
aeni, ala mātinda kū, matiamanṅa undu ungi,
kutē kunēna na kwiṣikitsya uvoo ula mweu.
22 Indi Vaulo, ūngamite kati wa Alio-Vako,
ātsya: Aume ma Atene, ningumwona, mwi
23 andu, mukiite milungu kwonṅe. Undu ngi-
vita na ngitsitsya ṅumba tsya milungu yēṅu,
nōna na kitaa, tjōlēlwe: Kwa Mulungu, uta-
manṅikite. Indi ul'ōndu mukutāia ta atamaṅi,
24 uu ningumutavya. Mulungu, ula watsovitsye-
nzi na tsonṅe, tsi vau nṅini, utsu akīṣwa ni
tsumbi, ukwamula itu na-nzi, ndētua ṅumba,
25 itsovētywe ni mōko; na ndēṣukumwa ni mōko
ma andu, ta ē vata na mundu, mwēne uuku-
26 manenge ōnze ṣāyu na mivevo na tsonṅe. Na
ēkjie: mbai yonṅe ya andu, itjuma mundu
umwe, yikale nzi yonṅe, kula ivikite, atjamula
tṣyaṣi, tṣyaṣitwe, na mivaka ya mēkalo mō,
27 mamumanṅe Mulungu, makēswē makimuva-
vāta kana mamwone, akīṣwa nivoi, ndē kwatsa
28 na kul'ōmwe waitu: undu kwāke ti na ṣāyu
na tikitambuka na tikīṣwa nivoti; t'ōndu na
amwe ma ndili tsya waṣi tṣyēṅu mātsya: Undu
29 naitu ti kitsyao tjāke. Tikīṣwa ti kitsyao tja
Mulungu, titikātsye: ulungu nukuvṅanana

na šāvu kana veša kana ivia, kila tjatsuvītywe
 30 n'ōtuika kana wui wa mundu. Indi Mulungu
 ndēkutsitsya myaka y'ōtamaņa, indino nuku-
 matavya andu ōnže kū kwonže, mālyule ngoo,
 31 t'ōndu watwie mušeņa, ul'ōkwenda kutsilila
 nzi yonže ukalakalanī kwa mundu umwe, wa-
 nuvie, āmina kumunenge kula mundu vandu
 32 va kwikīa, akimutsyutja akwuni. Indi mēwa
 utsyukji wa akwu, amwe mātsea, angi mātšya :
 33 Tikakwişikitsya uvoo uu ingi. Uu Vaulo
 34 āuma kati wō ; indi andu aume amwe māvota-
 tana nāke na mālika kwikīa ; kati wō Tioni-
 tsyo, ula wa Alio-Vako, na mundu muka,
 tsyitwa yāke Tamali na angi vamwe namo.

Kilungu tj'ēkumi na ŋaņa.

1 Itina wa atsu āumala Atene, āši Kolindo.
 2 Na ōna Muyuti umwe, tsyitwa yāke Akila,
 kwa kutsyawa Muvondo, ul'ōnaumie Italia va-
 mwe na mukāke Vilitsila, undu wa mwamulo
 3 wa Kalautio : Ayuti ōnže maume Lōma. Amē-
 tsia na akitēšya wia umwe tamo, ēkala kwō na
 mātēšanya wia vamwe ; undu māi atsovyā ma
 4 maema. Indi ānēna tsinakokeni kula tsavato
 5 na ātsetsenga Ayuti na Aelēne. Indi Tsila na
 Timoteo matjuka kuuma Maketonia, Vaulo
 ātavanya ndeto na viņa munene, ānenge Ayuti
 6 ukutsi : Yetsu ni Kilitsito. Indi makikalalya
 na matjumānga, āvaundza ngua, āmēa : Nza-
 kame yēņu yuke mutwe wēņu ! Ne ndi na
 7 šii ! Kuuma indino ngāši kwa amaiša. Na
 āumala vau, ālika ŋumba ya mundu, tsyitwa
 yāke Titio Yutsito, ukiite Mulungu ; ŋumba.

- 8 yāke yakwatana na tsinakoke. Indi Kilitsivo, munene wa tsinakoke, ālika kwikīa na nūmba yāke yonze na Akolindo ēngi, makīwa, māikīa
 9 na mēkiwa mandzi. Indi Vwana āmwia Vaulo utuku kwa woni: Ndukakie, indi nēna na
 10 ndukakilye; undu né ni vamwe nāku na mundu ndakakwitsia, akakwike nai; undu ni na
 11 andu ēngi mutsyi uu. Indi ēkala kwō mwaka umwe na myei şandatu, akitsomesya ndeto ya
 12 Mulungu. Indi Kalio akīşwa āi wali wa Akaia, Ayuti māmūkilila Vaulo na ngoo imwe na
 13 māmutwaa kitumbini tj'ōtsili, matjatsya: Mundu uu nukutsetsenga andu, mamutaie Mulu-
 14 lungu, kutē mwamulo. Indi Vaulo akilyi kwaşamya kaīwa, Kalio āmēa Ayuti: Kişa nivowi wai kana ivitia işuku, Ayuti, kişa ni-
 15 mwitikilile undu wa-wo; indi kişa ni makūlanyo ma ndeto na matsyitwa na mwamulo, ula wēnu, tsitsyai inw'ēne; ndikwenda kwi-
 16 kala ndzili ya maundu atsu. Na āmalundja
 17 kitumbini tj'ōtsili. Indi ōnze māmukwata Tsotsene, munene wa tsinakoke, māmukuna mbē wa kitumbi tj'ōtsili; na Kalio āyekea
 18 maundu atsu ōnze. Indi Vaulo ātina kwikala matuku amwe, ēania na ānaişe, āşi na ngalawa Tsilia, na vamwe nāke Vilitsikila na Akila, ula waendzie tjongo Kendjelea; undu watwa
 19 tjaşi. Indi māvika Evetso, nāke āmatia kū, indi mwēne ālika tsinakokeni, ānēna na Ayuti.
 20 Indi makimuvoya, ēkale kwō matuku angi,
 21 ndētikila, indi ēania na ātsya: Ngatsyoka ingi kwēnu, Mulungu wēndaa. Āumala Evetso na
 22 ngalawa na āvika Kaitsalia, āmbatia na ākēşya
 23 uvai, āşēa Andiokia; na ātinda vau matuku

- amwe, āumala, akivita umwe n'ōmwe nzi ya Kalatia na Vilikia, akilumya avikili ōnze.
- 24 Indi Muyuti umwe, tsyitwa yāke Avolo, kwa kutsyawa Mwaleketsandelia, mundu wa kimaṇi, āvika Evetso, āi na viṇa kwa myolo.
- 25 Utsu āi ātsomeṣywa kitsomo tja Vwana na wakanite tjūni ānēna na ātsomeṣya kwa-wo maundu ma Yetsu, akimaṇa yikia ya mandzi
- 26 ya Yoane yoka. Nāke āmba kunēna nā tsinakokeni. Indi Vilitsikila na Akila māmwiwa, māmwotsa, mātina kumwelekanilya kitsomo
- 27 tja Mulungu. Indi akimanza kuṣi Akaia, ānaise māmūnatsya, māmōlela avikili, mamwatsye. Āvika kū, āmatēsetsya ēngi, ala maikiite,
- 28 kwa tei. Undu āmatsinda Ayuti nā, atjonya kwa myolo : Yetsu ni Kilitsito.

Kilungu tj'ēkumi na kenda.

- 1 Indi kwatwika, Avolo akikala Kolindo, Vaulo āvita ivalo tsya yulu, āuka Evetso na
- 2 ōna avikili amwe, na āmēa : Mwanengjiwe Tjuu muṣeu, mukilika kwikia? Indi māmwia : Na titiēwa, kana nivoki Tjuu muṣeu.
- 3 Na ātsya : Mwēkiwe mandzi kwa tjau indi? Indi mātsya : Kwa yikia ya mandzi ya Yoane.
- 4 Indi Vaulo ātsya : Yoane ēkia mandzi yikia ya mwalyulo wa ngoo, akimaonya andu, ul'ōkūka itina wāke, mamwikie ; niwē ula Yetsu.
- 5 Indi mēwa, mēkiwa mandzi kwa tsyitwa ya
- 6 Vwana Yetsu. Na Vaulo āmailila mōko, Tjuu muṣeu āmētsia na mānēna kwa nime na māṣa.
- 7 Indi ōnze māi andu t'ēkumi na ēli. Indi ālika
- 8 tsinakokeni, ānēna nā myei itatu, akitsomeṣya

- maundu m'otsumbi wa Mulungu na akima-
 9 tsetsenga. Indi amwe mōmya ngoo na mānie-
 ndea, makinēnea nai kitsomo kī matuni ma
 nguṣu, āmaeka, āmatānya avikili namo, kula
 muṣeṇa akinēnanya namo kitsomeoni tja Ti-
 10 lāno. Indi uu watina kwikika myak'ēli, ōna
 ōnze, ala mātuie Atsia, mēwa ndeto ya Vwana,
 11 Ayuti na Aelene. Na Mulungu ēka tsyama,
 12 ivitukite, kwa mōko ma Vaulo, ōna awau mae-
 tewe ngua tsya yutia na itemu, tsyumitywe
 mwiini kwāke na kumalungilya mōwau, na
 13 tsyuu iṣuku tsyaumalywa. Indi na Ayuti
 amwe, alundja ma mbevo, andu, mānganga kū
 na kū, mātata kuwetea, ala māi na tsyuu iṣu-
 ku, tsyitwa ya Vwana Yetsu, matjatsya: Ni-
 ngumulundja kwa Yetsu, ula Vaulo ukutava-
 14 nya. Indi kwai āna mwondza ma Muyuti
 umwe Tsekia, mukoani munene, ala mēk'ou.
 15 Indi tjuu kiṣuku tjamēa: Yetsu nimwitsi, na
 16 Vaulo ngumumaṇa, indi inwi niñwāu? Na
 mundu, wai na tjuu kiṣuku, āmatūlila, āma-
 tsinda ōnze ēli, āmatoṇa, mākia ṇumb'ēya mē
 17 aṣei na mē na itau. Indi uvoo uu wakomanwa
 kwa Ayuti ōnze na Aelene, ala mātuie Evetso,
 na vwia wamavalukila atsu ōnze na tsyitwa ya
 18 Vwana Yetsu yakaṣiwa muno. Na ēngi mō,
 ala maikīite, māuka, makinenge ukutsi na
 19 makitavanya maundu mō. Indi ēngi m'ala
 mātindaa na mawia m'ōvungu, mākolanya ma-
 walaka, māvivya mēṣoni ma ōnze na mātala
 maṣoa mamo na mōna ilovia ngili myongo
 20 itatu. Uu ndeto yakula na yaluma kwa viṇa
 wa Vwana.
 21 Indi maundu atsu mavikite, Vaulo ātwa

- tjūni kuvita Maketonia na Akaia na kuṣi
 Yelutsalēme, atjatsya: Namīna kui kū, né
 22 ni kuṣi kwona Lōma. Indi ātuma Maketonia
 ēli m'āla māmuṣukumaa, Timoteo na Ela-
 tsito; mwēne ātiwa Atsia matuku.
- 23 Indi kwatwika matuku aya mavata manene
 24 undu wa kitsomo kī. Undu mundu, tsyitwa
 yāke Temetelio, mutui wa veṣa, akitsovyā
 n̄umba tsya Aletemi tsya veṣa, ānenge nduika
 25 wia ti mutiti. Ākolanya atsu na atēṣi ma
 mawia aa, āmēa: Aume, nimwitsi: uṣwii witu
 26 nukuuma wia uu; na mukwona na mukwiya,
 kana ti Evetso tu, indi kaṣi Atsia wonṣe
 Vaulo uu ātsetsenga na ālyula nguṣu nene,
 atjatsya: Tiyo milungu, ila itsovētywe ni
 27 mōko. Indi ti wia uu witu woka ukilyi
 kuumwa, indi na n̄umba n̄zeu ya mulungu
 muka munene, Aletemi, ikavūṣitsywa na ika-
 venewa utana wāke, ul'ōkutāiwa ni Atsia
 28 wonṣe na-n̄zi yonṣe. Indi mēwa na mautsuīte
 miṣato, maua-mbu, matjatsya: Munene ni
 29 Aletemi wa Evetso! Na mutsyi wonṣe wau-
 tsua kolokolo uu na mātsemba ōnṣe na ngoo
 imwe teatalo, māmakutsya Kaio na Alitsi-
 talako, Amaketonia, atindanya ma Vaulo.
 30 Indi Vaulo akimanṣa kulika ikomanoni, avi-
 31 kili matiamuletja. Indi na amwe ma anene
 ma Atsia, ala māi aṣaṣae māke, māmutumia,
 32 māmurukānya, ndakalike teatalo. Na angi
 māia uu na angi māia uu, undu ikomano
 yatitimuka, na ala ēngi matiamāṣa, undu
 33 makomanīte ni tjau. Indi mamuumya Ale-
 ketsandelo nguṣuni, Ayuti makimulutānga;
 indi Aleketsandelo āvenetsya na kwoko, āma-

34 n̄a kwikaia mbē wa andu. Indi māmaņa :
 ni Muyuti, kwatwika watsya umwe kwa ōnze,
 makiia vandu va tsaa yili: Munene ni Ale-
 35 temi wa Evetso! Indi mwoli wa mutsyi
 ākiliṣya nguṣu, ātsya: Aume, Aevetso, mundu
 wi-va, ul'ōtētsi, kana mutsyi wa Evetso ni
 mutsvii wa n̄umba n̄zeu ya Aletemi munene
 na wa tsauamu wāke, wavalukile kuuma kitu-
 36 tuni? Indi kiṣa maundu atsu matikalalika,
 ni kwēṅu, kwitsyia na kutēka undu na mituki.
 37 Undu mwētie andu atsu, indi timo mbuta
 tsya n̄umba n̄zeu na matinaumanga mulungu
 38 waitu. Na kiṣa Temetelio na ila nduika
 vamwe nāke mē na ndeto na mundu, tsyaṣi
 tsya tsalia nivotsyi na mawali nivomai, maka-
 39 tavanye. Indi mukīṣwa mwi na undu ungi
 wa kukūlya, ukatwika ikomanoni, yi kalakala
 40 kwa mwamulo. Undu ti na mbanga ya kuta-
 vanywa undu wa mavata ma munzi uu na
 kutii ndeto, ila tatoņa kwikaia undu wa kolo-
 41 kolo uu. Na ānēn'ōu, ātula ikomano.

Kilungu tja myongw'eli.

1 Indi kilondzo tjakilisiywa, Vaulo āmēta
 avikili kwāke, āmakānya na ēania na āumala
 2 kuṣi Maketonia. Indi āvita ivalo iya na
 āmakānya na ndeto n̄ngi, āṣi Ela, na ātinda
 3 vau myei itatu. Na ākilyi kulika ngalawani
 kuṣi Tsilia, āmanzwa ni Ayuti, ōawe, ātwa
 ndzama kutsyoka na ndzia ya Maketonia.
 4 Indi ātiania nāke Tsovatalo wa Vilo Muve-
 loia, indi Atetsalonike: Alitsatalako na Tse-
 kundo, na Kaio Muteleve na Timoteo; indi

- 5 ala ma Atsia : Tikjiko na Tolovimo. Indi
 6 atsu mātongoitsya, mātwetelela Toloa. Indi
 matuku ma mikae, itēkiwa nditi, māvita, iṣyi
 taumala Vilivo na ngalawa na taṣi kwō Toloa
 matuku atano, tatinda vau matuku mwondza.
- 7 Indi muṣeṇ'ōmwe wa tsavato, naitu tai tiko-
 manite, titule mukae, Vaulo ānēna namo,
 atjenda kuumala kwatja, na ātuuka ndeto
 8 movaka ni utuku kati. Indi kwai mataa
 mēngi ila numba ya yulu, vala takomanie.
- 9 Indi kwēkala mwomoni mwanake umwe, tsi-
 twa yāke Eitikjo, ākwatwa ni too ula mwito,
 Vaulo akitina kunēna, ālikwa ni too, āvaluka
 numba kuuma yulu ya katatu na ōkilywa, ē
 10 mukwu. Indi Vaulo āṣēa, āmukumania na
 āmwitsumbilila, ātsya : Mutikatsāiei, undu
 11 ṣāyu wāke nivowi nṣini wāke. Indi ālitsa
 na ātula mukae na ātsama na ātina kunēna
 12 namo, movaka kutje, tiwo āumala. Indi
 mātwaā kavitsi, kē ṣāyu na mākjiakitsywa
 13 il'ēnene. Indi tatongoitsya na ngalawa, taṣi
 Atso, titjatsya : tikamwotsa Vaulo vau, undu
 niwo wamulile, mwēne akimanṣa kuṣi na mau.
- 14 Indi ākomana naitu Atso, tamwotsa, taṣi Miti-
 15 lene. Kuuma vau taumala, muṣeṇ'ōngi ta-
 vika tiemēne na Kjio, indi ul'ōngi takwata
 ndzia ya Tsamo, indi muṣeṇa, ul'ōvikilite,
 16 tauka Milēto. Undu Vaulo āmanṣa kuvita
 Evetso, ndakētse kwikalānga Atsia ; undu
 ēkulūta, kiṣa kukutonēka kuvika, ēṣwe ē
 17 Yelutsalēme muṣeṇa wa Vendekote. Indi
 kuuma Milēto ātuma Evetso, āmēta atumia
 18 m'ōvai kwāke. Indi māvika kwāke, āmēa :
 Ninwitsi kuuma muṣeṇa wa kwandza, ula

nakiṅangjie Atsia, t'ōndu nēkalaa kati wēṅu
 19 matuku ōnze, ngimuṣukuma Vwana na kutso-
 nokea kwonze na mēṣoi na myelyo, ila ya-
 20 ngwatie kwa ndzama tsya Ayuti; t'ōndu
 ndialēa kunēna ndeto, tsyailite kwa kumu-
 21 tavya na kumutsomeṣya nā na ṅumba; ngi-
 nenge Ayuti na Aelene ukutsi wa mwaluko
 kwa Mulungu na wa mwikio kwa Vwana
 22 waitu Yetsu. Na indino, tsitsya, ningusi
 Yelutsalēme, novētwe tjūni na ndyitsi mau-
 23 ndu, makambitsia; uṅtsi tu, kana Tjuu muṣeu
 mutsyi na mutsyi nukungutsia, atjatsya:
 24 mbingu na mōṅamai mēkumbetelela. Indi
 ningwatsya: ṣoa wa ṣāyu wākwa ti kindu
 kwākwa, ngiṣwa ngamina mwendo wākwa na
 uṣukumi, ula nanengjiwe ni Vwana Yetsu:
 kunenge ukutsi w'ōvoo mutseo wa tei wa
 25 Mulungu. Na indino, tsitsya, nṅtsi, kana
 mutikāmbila kwona uṣyu wākwa in'wonze,
 kula navita kwēṅu, ngitavanya utsumbi.
 26 Kw'ōndu uu ningumunenge ukutsi mūnzi
 uu: ni muṣeu-ṅe wa nṅakame ya mundu
 27 wonze; undu ndialēa ndeto ya kumutavya
 28 ndzama yonze ya Mulungu. Itsitsyai in'w'ene
 na yende yonze, vala Tjuu muṣeu amwikiye
 aungamii, mwiṣye uvai wa Mulungu, ula
 29 wēkitiye kwa nṅakame yāke mwēne. Nṅtsi,
 kana makalika kwēṅu itina wa kuuma kwā-
 30 kwa ndzui ngai, ila itēwia yende tei. Na
 kati wēṅu makōkila andu, makinēna ndeto
 31 tsy'ōvungu, mavene avikili, mamātie. Kw'ō-
 ndu uu tsalutjai, mukililikana, kana myaka
 itatu utuku na muṣeṅa ndiaeka kumukānya
 32 kul'ōmwe na mēṣoi. Na indino ningumwiya

inwi kwa Vwana na kwa ndeto ya tei wāke,
 ila yi na viṇa kumwaka na kumunenge wāi
 33 kati wa andu aṣeu. Ndiamanza veṣa kana
 34 ṣāvu kana ngua tsya mundu. Nimwitsi ēne,
 kana mōko aa matṣitsye wia kwa mavata
 35 mākwa na ma andu mākwa. Kū kwonze
 namwonya, kana kwa kutṣya wia ni kuma-
 tṣetsya awau, na kulilikana ndeto tsya Vwana
 Yetsu, undu wāitsye: Kunenge kwi matsia
 36 kutē kunengwe. Na ānēn'ōu, ātūlya-ndu
 37 mwēne vamwe na ōnze, āvoya Mulungu. Indi
 kwatwika kiiio kinene tja ōnze na māmualu-
 38 kila Vaulo ngjingoni, māmumuṇa, makīwia
 woo ula munene ila ndeto, wāitsye, kana
 matikāmbila kwona uṣyu wāke. Māmuma-
 tsya ngalawani.

Kilungu tja myongw'eli na kimwe.

1 Indi kwatwika tavetwa namo na takua
 nanga, taṣi na ngalawa mwendo umwe-umwe
 Koo, na muṣeṇa wa kēli Loto, kuuma vau
 2 Vatala. Na tōna ngalawa, il'ēkuṣi Voinike,
 3 talitsa na taumala. Indi Kivilo kitjoneka,
 na takieka kwoko kw'āka, takwata ndzia ya
 Tsilia na tavika Tilo; undu ngalawa yaṣṣetsya
 4 mwiyo wayo kū. Indi tōna avikili, tēkala kū
 matuku mwondza; namo māmutavya Vaulo
 5 kwa Tjuu, ndakāmbatie Yelutsalēme. Indi
 kwatwika, tavitja matuku maitu, taṣi, ōnze
 na aka na tsyana makituumatsya movaka
 ndza ya mutsyi na tatulya-ndu ngūkani, ta-
 6 voya Mulungu, tēania na talika ngalawani,
 7 indi atsu mēnuka kwō. Indi taminukilya

- tjalo kuuma Tilo, tauka Votolemai na takē-
 8 ganya na avikili, tēkala muṣeṇ'ōmwe kwō.
 8 Indi muṣeṇa wa kēli taumala, tauka Kaitsalia
 na talika n̄umba ya Vilivo, mutavanya uvoo
 mutseo, umwe wa ala mwondza, tēkala kwāke.
 9 Indi nāke āi na ēetu ana, matāi na aume, ala
 10 māṣa maundu. Indi tikikala kū matuku
 mēngi, kwaṣēa mundu kuuma Yutaia, munavi,
 11 tsyitwa yāke Akavo, na āuka kwitu. Na ōtsa
 ndavu ya Vaulo, āyova mau na mōko, ātsya :
 Uu nukunēna Tjuu muṣeu : mundu, mwēne
 ndavu ii, Ayuti makamwov'ōu Yelutsalēme
 na makamuumya, mamwikie ndzāni tsya
 12 amaṣa. Indi tēwa ndeto itsu, tamukānya iṣyi
 na al'āngi ma mutsyi uu, ndakāmbatie Yelu-
 13 tsalēme. Tiwo Vaulo ātsungia : Mwikanyāta,
 mukiiia na mukindula ngoo yākwa? Undu
 né niumbite, ti kwovwa tu, indi na kukwa
 Yelutsalēme undu wa tsyitwa ya Vwana
 14 Yetsu. Indi akilēa kutwiṣikitsya, takilya,
 titjatsya : Tjendo tja Vwana kikike.
 15 Indi matuku atsu māvita, tōva tjalo, tām-
 16 tia Yelutsalēme. Indi na amwe ma avikili
 ma Kaitsalia māṣi vamwe naitu, makitutwaa
 kwa Munatso, mundu Mukivilo, muvikili wa
 17 tene, tāmama kwāke. Indi tikivika Yelu-
 18 tsalēme, avikili mātuṣaua netsa. Muṣeṇa wa
 kēli Vaulo āṣi naitu kwa Yakovo na atumia
 19 ōnze mākomana kū. Na āmakēṣya, āmanenge
 uvoo umwe n'ōmwe wa maundu, Mulungu
 20 wēkjie amaṣani kw'ōṣukumi wāke. Indi
 mēwa, māmutaia Mulungu na māmwia : Nu-
 kwona, mwanātsa, ngili tsyanāta tsyi vau kati
 wa Ayuti, ala maikiite, na ōnze mē na kiwiu

- 21 kwa mwamulo. Indi mātavwa uvoo wāku, kana nukutso mesya Ayuti ōnze kū kwonze amaişani, maekane na Motse, utjatsya : mati-kāike tsyana na matikatambuke kwa tsi-
 22 şio. Tikēkāta? Makēwa niwo, kana nūkite.
 23 Indi ik'ou, ula tikukutavya. Kwitu vē andu
 24 ana, mē na waşo. Atsu umōtse, ukēşevvye vamwe namo na umya mali, mēndzwe tjongo, na ōnze makamaņa, kana ul'ōndu wāku mata-vitsywe, ti kīndu, indi nukutambuka mwēne,
 25 ukitsitsya mwamulo. Indi ala amaişa, maikiite, tamōlēle, makaitsētsee kwa kişangōna tja aimu na nzakame na ila yititwe na ulalai.
 26 Tiwo Vaulo ōtsa al'āndu muşen'ōngi, na ēşevvya vamwe namo, ālika numba nzeu na akitavanya, kana matuku ma kişevvyo nima-vikite, movaka tjumwe kişangona tja kul'ōmwe
 27 wō. Indi ala matuku mwondza mākilyi kuşela, ala Ayuti ma Atsia māmwona numba nzeu, māingianitsya nguşu yonze na māmukwata, makiia : Aume, Aitsaēle, tēşetsyai !
 28 Utsu niwē ula mundu, ukutso mesya kū kwenze, akivuşya andu aa na mwamulo na vandu vā ; na ingi ālitja Aelene numba nzeu na
 29 atsunya vandu vā vaşeu. Undu māi māmwona Tolovimo Mwevetso vamwe nāke mutsyi na
 30 mātşya : Vaulo āmūlitja numba nzeu. Na mutsyi wonze wōkila na kwatwika mutulanyo wa andu. Na mākwaata Vaulo na māmuumalya numba nzeu, makimukutsya ; na mi-
 31 tuki myomo yavingwa. Na makimanza kumūaa, nguma yamuvikia valotsi wa ngili
 32 wa kituu : Yelutsalēme wonze nukūkila. Utsu ōtsa oyu matsikali na mavalotsi ma yana

- na ātsemba kwō. Indi-mo mōna valotsi wa ngili na matsikali, māeka kukuna Vaulo.
- 33 Tiwo valotsi wa ngili āsengea, āmwotsa na āmula, ōvwe na miṣololo ili, na ākūlya: niwō
- 34 na ēkji'āta? Angi māia uu n'āngi māia uu nguṣuni: indi ndātoṅa kumaṅa undu wa-wo
- 35 kwa kilondzo, āmula, atwawe ngomeni. Indi akīṣwa āi mbatsyani, ētsa kukuwa ni matsikali
- 36 undu w'ōniendu wa nguṣu; undu andu ēngi
- 37 mātia, makiia: Umūae! Na ākilyi kulikwa ngomeni, Vaulo āmwia valotsi wa ngili: Ndu-
- ndetje, ngutavye ndeto? Nāke ātsya: Nuitsi
- 38 kielēne? Tiweṅ ula Mwaikivito, ula matuku matiti māvita, unōkililye andu ngili ina ma
- 39 Tsikalio, na akimaumalya ṅika? Indi Vaulo ātsya: Ne ni mundu Muyuti, Mutalatso wa
- Kilikia, mwana-mutsyi wa nguna nene. Indi
- 40 ningukuvoya, undeke, ninēne na andu? Indi āmweka, Vaulo āungama mbatsyani, āmave-
- nētsya andu na kwoko; indi kwatwika ikilya, āmēa kiṣyomo tja kievelaio, atjatsya:

Kilungu tja myongw'ēli na kēli.

- 1 Aume, ānātsa na aiṣe, mbiṣikitsyei, ngikāia
- 2 indino mbē wēṅu. Indi mēwa, kana ānēna namo kiṣyomo tja kievelaio, mākilya kji; na
- 3 ātsya: Niñe mundu Muyuti, natsyaiwe Talatso wa Kilikia, indi naewa mutsyi uu mauni
- ma Kamaliēle, ngitsomesywa mwamulo wa aiṣe kalakala ke, nēwa kiwiu kwa Mulungu,
- 4 t'ōndu inw'ōnṅe mwi natjo munzi-uu; nalundja kitsomo ki muvaka kikwu, ngiova na ngi-
- 5 matwaa tjumbani aume na aka; ul'ōndu

- mukoani munene na utumia wonze ukutoŋa kungutsia; na nanengwe mavalua nimo kwa ānaise, naŋi Tamatsako, nove na ala ma kū na
- 6 kumatwaa Yelutsalēme, makunwe. Indi kwatwika, ngiŋi na ngiŋengelela Tamatsako, tsyua ikiungama, imwe tjēni kinene tjamulika-ŋe
- 7 kuuma kitutuni, na navaluka-nzi na nēwa watsya, ukimbia: Tsaulo, Tsaulo, nukundungilya-
- 8 ki? Indj-ŋe natsungia: Ni-wō, Vwana? Na āmbia: Ne ni Yetsu Munatsalēte, ul'ōkumu-
- 9 lundja. Indi ala māi nākwa, mōna tjēni, indi watsya, ula wanēna nākwa, matiaiwa.
- 10 Indi nātsya: Ngēkāta, Vwana? Nāke Vwana āmbia: Wōkila, ŋi Tamatsako, na kū ukatavwa
- 11 maundu ōnze, ala wāmulilwe, wike. Indi ngiŋswa ndiaona kīndu kwa kititso tja tjēni kiya, ngikwatwa mōko ni atindanya mākwa, nauka
- 12 Tamatsako. Indi Anania, mundu muŋeu wa mwamulo, ukutaiwa ni Ayuti ōnze, matuie kū,
- 13 āuka kwākwa na āungama vakuvi, āndavya: Tsaulo, mwanātsa, unengwe kwona. Nākwa
- 14 tsaa uu-uu nāmwona. Indi ātsya: Mulungu wa aise maitu nuakunuvie kumaŋa tjendo tjāke na kwona ula mukalakala na kwiwa watsya
- 15 kaŋwani wāke, wiŋwe ngutsi yāke kwa andu
- 16 ōnze ya maundu, ala wōnie na kwiwa. Na indino wikalangila-ki? Wōkila, wikiwe mandzi, ukaŋambwe mawaŋe māku, ukita tsyitwa
- 17 yāke. Indi kwatwika, natsyoka Yelutsalēme, na ngivoya Mulungu namba nzeu, nakwatwa
- 18 ni Tjuu na namwona, akimbia: Ikulūte na umāla mituki Yelutsalēme, undu matikētikila
- 19 ukutsi wāku kwākwa. Nākwa nātsya: Vwana, ēne nimētsi: niŋe, ula wamakwatie, ala makwī-

- 20 kiite, na kumaṇamatsya matsinakokeni; na
vala nzakame ya Tsevano, ngutsi yāku,
yētiwa-nzi, nākwa mwēne nai ngiungama vau
na ngitikila na ngiia ngua tsy'ala māmūaie.
- 21 Na āndavya: Ṣi, né ngakutuma kwa amaṣa
22 kwatsa. Indi māmwiṣikitsya muvaka ndeto
ii na mōkilya watsya wō, matjatsya: Umūae
mundu utsu, undu ndētona kwikala ṣāyu ingi.
- 23 Namo makiiia na makitembua ngua na matju-
24 lutja kitoo yulu, valotsi wa ngili āmula, alikwe
ngomeni, atjatsya, mamukune na myundzyu,
25 amaṇe undu wa tjau undu māmūia uu. Indi
māmīna kumumamya, akunwe, āmwia valotsi
wa yana, ūngji vau: Ni kalakala kwēṇu, ku-
mukuna Mulōma na ndanāmba kutsililwa?
- 26 Indi valotsi wa yana ēwa, āṣi kwa valotsi wa
ngili, āmutavya, atjatsya: Nukwenda kwi-
27 kāta? Undu mundu uu ni Mulōma. Indi
valotsi wa ngili āmwitsia, āmwia: Undavye,
28 wi Mulōma? Indi ātsya: Ii. Indi valotsi
wa ngili ātsungia: Ne nanengjiwe wo utsu
kwa ilovia tsingi. Indi Vaulo ātsya: Indi né
29 natsyaiwe nawo. Na-yu māekana nāke, ala
māmanza kumukūlya. Indi ula valotsi wa
ngili ākia, āmaṇa, kana ni Mulōma na undu
30 wai āmwovēte. Indi muṣeṇ'ōngi, atjenda
kumaṇa niwo undu wa kutavanywa ni Ayuti,
āmuṣatsya na āmula, akoani anene makomane
na atumia ōnze na āmuṣetsya Vaulo, āmūnga-
mya kati wō.

Kilungu tja myongw'eli na katatu.

- 1 Indi Vaulo ātsitsya ikomano, ātsya : Aume,
 ānātsa, natambukjie ndzia ya Mulungu n'ōma-
 2 nani muṣeu v̄yu muvaka muṣeṇa uu. Indi
 mukoani munene Anania āmām̄ulila maungji
 3 vau kwāke, kumukuna kañwa. Tiwo Vaulo
 āmwia : Mulungu akilyi kukukuna, ukito,
 uvak̄itwe weu ! Nāku nuikalite vau, undzilile
 4 mwamulo, ata ? Indi ala maungji vau utē,
 mātsya : Nukuumānga mukoani munene wa
 5 Mulungu ? Nāke Vaulo ātsya : Ndinamaṇa,
 ānātsa, kana ni mukoani munene. Undu v̄l̄ē-
 twe : Ndukamunēnee nai mwamuli wa mbai
 6 yāku. Indi Vaulo āmaṇa, kana kilungu kimwe
 ni tja Atsatukaio na kingi tja Avalitsaio, āia
 ikomanoni : Aume, ānātsa, niñe Muvalitsaio,
 mwana wa Avalitsaio, ningutsililwa undu wa
 7 mutaliṣyo n'ōtsyukji wa akwu. Indi akinēn'ou,
 kwatwika iteta ya Avalitsaio na Atsatu-
 8 kaio, na nguṣu yatānitsya. Undu Atsatukaio
 mēkwatsya : vatingwa utsyukji kana alaika
 kana tjuu, indi Avalitsaio kwitikila ōnze ēli.
 9 Indi kwatwika kilondzo kinene, na mōkila
 amwe ma ōli ma kilungu tja Avalitsaio, mātē-
 tanya, matjatsya : Titinōna undu uṣuku kwa
 mundu uu. Indi kiṣa tjuu ānēna nāke kana
 10 mulaika— ? Indi kwatwika iteta yai, valotsi
 wa ngili ākia ; Vaulo akatembuwa nimo, āmā-
 mulila matsikali, maṣēe, mamukue kati wō na
 11 kumutwaa ngomeni. Indi utuku, uvikilite,
 Vwana āmwitsia, ātsya : Uñauke ! T'ōndu
 wanenge ukutsi wa maundu mākwa kū Ye-

- lutsalēme, n'ōu ni wāku kunenge ukutsi
 12 na Lōma. Indi kwatja, Ayuti mākomana,
 mākila muma, matjatsya: kutii kuya kana
 13 kuńwa, matamūaite Vaulo. Indi māi andu
 kuvituka myongw'ēna, ala mākila mum'ē-
 14 tsu. Namo māuka kwa akoani anene na
 atumia, mātsya: Takila muma, titikatsame
 15 kīndu, titamūaite Vaulo. Na indino ińwi na
 atumia ōnze mukamunenge valotsi wa ngili
 uvo, amuşētsye kwēnu, ni kana mumape
 netsa maundu māke. Indi ndanāmba kuşe-
 16 ngea, işyi tiumbanite, kumūaa. Indi mwivae
 wa Vaulo ēwa kitwio kī na ālika ngomeni,
 17 āmutavya Vaulo. Indi Vaulo āmwita umwe
 wa mavalotsi ma yana, ātsya: Mwanake uu
 ukamutwae kwa valotsi wa ngili, undu ē n'ōndu
 18 wa kumutavya. Nāke āmwotsa, āmutwaa kwa
 valotsi wa ngili na ātsya: Mwove Vaulo āmbita,
 āmboya, niete mwanake uu kwāku, ē n'ōndu
 19 wa kukutavya. Indi valotsi wa ngili āmukwata
 kwoko na āşi nāke mwaşo, ākūlya: Ni tjau,
 20 kila wi natjo tja kundavya? Indi ātsya:
 Ayuti nimatwie ndzama ya kukuvoya, uşētsye
 uni Vaulo ikomanoni, ni kana kumaņa netsa
 21 undu wāke. Nāku ndukamaikie, undu aume
 mō kuvituka myongw'ēna māmukungia, ala
 makilile muma: vatii kuya kana kuńwa,
 matamūaite; na indino mayumbanītye,
 22 matjetelela witikilo wāku. Nāke valotsi wa
 ngili āmweka mwanake, āmina kumwamulila,
 ndakamutavye mundu, kana numbumbulile
 23 undu uu. Na āmēta ēli ma mavalotsi ma
 yana, ātsya: Umbanyai matsikali māna
 ēli, ma kuşi Kaitsalia na alitsi ma nga-

mitsi myongo mwondza na akwi ma matumo māna ēli, tsaa katatu w'otuku wavita.

24 Na tsovyai namu, mamulitsililye Vaulo na
 25 mamutwae netsa kwa Veliki, wali. Na ōla
 26 valua uu : Kalautio Litsia nukumukēsya wali
 27 ula mutseo muno, Veliki. Ayuti manamukwatie mundu uu na makilyi kumūaa ; nauka na matsikali, ninamwokola, ngitavwa : ni
 28 Muloma ; na ngimanza kumaṇa undu, ula māmutavanya, ninamutwaa ikomanoni yō.
 29 Ninōna, akitavanywa undu wa matētanya ma mwamulo wō, indi kutiai kitavanyo tja kumūaa kana tja kumwikia tjumbani. Indi nanengwe uvo, kana mēkumukungia, oyu namutuma kwaku na namatavya na atavanī,
 31 mamunenee mbē wāku. N'āla matsikali māmwotsa Vaulo, t'ōndu māmūlilwe, māmutwaa
 32 n'otuku Andivatili ; indi muṣeṅ'ōngi mātsyoka ngomeni, māeka alitsi ma ngamitsi, maṣi nāke.
 33 Atsu mālika Kaitsalia na māmunenge wali
 34 valua na māunganya Vaulo mbē wāke. Indi ātsoma na ākūlya : ni wa kivalo tjau ? Na
 35 āmaṇa, ni wa Kilikia, ātsya : Ngakwiṣikitsya, atavanī māku mavikite. Āmula, aiiwe n̄umba y'ōtsili ya Elote.

Kilungu tja myongw'ēli na kana.

- 1 Indi matuku atano māvita mukoani munene Anania āṣēa na atumia amwe na munēni umwe Teletulo ; atsu māmutavanya Vaulo kwa wali.
- 2 Indi āetwe, Teletulo āndza kumutavanya, atjatsya : Nitikwona uvo mwingi kwāku na andu
- 3 mōna myalulo mitseo kwa wui wāku, naitu

nitikwitikila maundu atsu išy'onze na kū
 kwonze, tikikutungia muvĕa wonze, Veliki
 4 mutseo. Indi ndikunamatsye ingi, ningukuvoya,
 utwişikitsye ndeto tsya kutila tu
 5 kw'öndu utseo wāku. Undu tamwonie mundu
 utsu mwanangji, ukwingianitsya Ayuti önze
 kū-nzi, na mutongoi w'ötāni wa Anatsolaio,
 6 ula watatie kutsunya numba nzeu; na tamukwata,
 tamanza kumutuilila kwa mwamulo
 7 witu. Indi valotsi wa ngili Litsia āşea na
 8 āmwotsa kwitu na viņa na āmulila atavanī
 māke, mauke kwāku. Nukutsomoa mwēne
 kumukūlya na kumaņa maundu önze, ala išyi
 9 tikumutavanya. Indi na Ayuti mētikitsya,
 10 matjatsya: maundu aa niwo. Na wali āmuvenetsya,
 anēne, Vaulo ātsungia: Ngimaņa, wi ndzili ya
 mbai ino myaka mingi, ningwi-
 11 kaia maundu mākwa na kutakia. Nukutoņa
 kumaņa, kana matuku mākwa matinavituka
 ikumi na ēli, kuuma naşea Yelutsalēme, nga-
 12 muvoye Mulungu. Na matinēmbona, nginēna
 na mundu kana ngiingianitsya nguşu numba
 13 nzeu kana mutsyi. Na matitoņa kwete
 ngutsi tsya maundu, ala indino mēkundavanya.
 14 Indi ningukunenge ukutsi, kana nguşukuma
 Mulungu wa aişe maitu kwa kitsomo ki, kila
 mēkukīta utāni, ngiikīa tsyonze, ila tsyölētwe
 15 mwamuloni na anavini; ngişwa ni na mutalişyo
 kwa Mulungu, ula mēkwitikila atsu ēne: kana
 utsyukji wa akalakala na atakalakala
 16 ukilyi kutwika. Kw'öndu uu nākwa mwēne
 ningumanza na viņa wonze, nikale n'ömaņani,
 utakjimītwe mbē wa Mulungu na wa andu kū
 17 kwonze. Indi ninaukjie, myaka mingi yavita,

ngiumya maṣembo kwa mbai yākwā na iṣa-
 18 ngōna. Ngik'ōu, manambona n̄umba n̄zeu,
 ta mundu, ukwiṣeuṽya, kutē nguṣu na kutē
 19 kilondzo, indi Ayuti amwe ma Atsia — kwai
 kavāa atsu maungame mbē wāku na kutava-
 20 nya, makīṣwa mē undu nākwa. Kana atsu
 ēne matavanye: nimanōnie wai mwau, ngiu-
 21 ngama ikomanoni, kana ni kwa watsya uu, ula
 ninaie, nungamite kati wō: Undu w'ōtsyukji
 22 wa akwu ningutsililwa mūnzi uu. Indi Veliki
 āmatītsya, undu wamaṅa netsa undu wa ki-
 tsomo kī, atjatsya: Litsia, ula valotsi wa ngili,
 23 āṣēa, ngatsil'ēkwani yāku. Āmwamulila va-
 lotsi wa yana, aiiwe tjumbani na aṣumue na
 24 ndakamatsyie andu māke, kumuṣukuma. Indi
 matuku amwe māvita, Veliki āuka na Tulu-
 tsila, mukāke, ula wai Muyuti, āmwita Vaulo
 na āmwiṣikitsya uṽoo wa mwikio kwa Kilitsito
 25 Yetsu. Indi akinēna undu w'ōkalakala na
 mwitino na ikwani, ikilyi kūka, Veliki ākwa-
 twa ni wvia, ātsungia: Indino nukutoṅa kuṣi;
 26 indi nāona, vatē wia, ngakwita. Na akita-
 liṣya, akanengwe ilovia ni Vaulo: kw'ōndu
 27 uu atina kumwita na anēna nāke. Indi mya-
 k'ēli yavita, Veliki ākita mulili wāke Volokio
 Vetsito. Na akimanza kutsetsenga Ayuti,
 ātia Vaulo, ōvētwe.

Kilungu tja myongw'eli na katano.

1 Vetsito ātwika wali, muṣeṅa wa kana āmba-
 2 tia Yelutsalēme kuuma Kaitsalia. Na akoani
 anene na andu ma mbē ma Ayuti māmunenge
 3 uṽoo wa Vaulo na māmuvoya, makimanza tei

- wāke, amwite, auke Yelutsalēme; mātwa ndza-
 4 ma kumūaa, ndziani. Nāke Vetsito ātsungia: Vaulo ē vau tjumbani Kaitsalia, indi nākwa
 5 ngaṣi mituki. Ātsya: Na ala anene kwēṅu māšēa, makamutavanye, kukiṣwa kwi undu
 6 wai kwa mundu uu. Indi ātinda kwō matuku matiti, ṅaṅa kana ikumi, aṣēa Kaitsalia; mu-
 7 Vaulo aetwe. Indi āuka, Ayuti, ala manaṣēie kuuma Yelutsalēme, māmuṣyululukila, maki-
 8 umya matavanyo mēngi na maito, ala mata- toṅa kumakutsia. Na Vaulo akikaia: Ndi-
 9 kana ṅumba nṅeu kana Kaitsala. Indi Vetsi- to atjenda kumatsetsenga Ayuti, āmutsungia
 10 Vaulo: Nukwenda, wāmbatia Yelutsalēme, makwani atsu matsililwe kū ni-ṅe? Indi
 11 Vaulo ātsya: Nungamite mbē wa kitumbi tjōtsili tja Kaitsala, vā nivo ngutsililwa; ndia-
 12 mēka Ayuti nai, t'ōndu nāku uitsi netsa. Na ngiṣwa ni mundu muṣuku-ṅe, na nēka undu
 wa kūawa, ndilēa kukwa; indi kukiṣwa ti kīndu, kila atsu mēkundavanya, vatingwa
 mundu, utoṅaa kumbumya kwa andu atsu.
 13 Ningumwitia Kaitsala. Tiwo Vetsito ānēna ndzama na alili māke, ātsungia: Wamwitia
 Kaitsala, ukaṣi kwa Kaitsala.
 14 Indi matuku amwe māvita, tsumbi Akiliva na Velenike māuka Kaitsalia, kukēṣya Ve-
 15 tsito. Indi makitinda vau matuku mēngi, Vetsito āmutavya tsumbi ikwani ya Vaulo, atjatsya: Vē mundu, ula unatiwe ni Veliki
 16 ōvētwe, utsu, navika Yelutsalēme, akoani anene na atumia ma Ayuti mānenge uvoo

- 16 wāke, makimanza, atsililwe, ninamatsungia ;
 ti kiṣio tja Alōma, kutsilila mundu mana,
 mutavanywa ndanāmba kūngama uṣyu n'ōṣyu
 na atavanī māke na kwona vandu va kwikaia
 17 undu wa kitavanyo. Na māvika kū, ndinē-
 tṣtsya ; muṣeṅ'ōngi nēkala-nzi kitumbini tj'ō-
 18 tsili, nināmula, mundu uu aetwe. Atavanī
 māuka, matinēmwetee ndeto nṣuku, t'ōndu
 19 nāitsye, indi māi na matetanya nāke undu
 wa mwikio wō na wa Yetsu umwe, wakwite,
 20 ula Vaulo ukwatsya : ē ṣāyu. Indi ngitsāni-
 tsywa undu wa ndeto ii, ninātsya : Nukwenda
 kuṣi Yelutsalēme, ukatsililwe vau ndeto ii ?
 21 Indi Vaulo ētia Kaitsala, aiiwe, muvaka ni
 utsili wa Aukutsito, nināmula, aiiwe muvaka
 22 ngamutume kwa Kaitsala. Indi Akiliva
 āmwia Vetsito : Ningwenda na mwēne ku-
 mwiṣikitsya mundu uu. Ātsya : Uni uka-
 23 mwiṣikitsya. Na kwatja Akiliva na Velenike
 māuka n'ōtana munene na mālika numba ya
 kwiṣikitsya ndeto vamwe na mavalotsi ma
 ngili na andu ma mbē ma mutsyi, na Vetsito
 24 āmula, Vaulo aetwe. Na Vetsito ātsya :
 Tsumbi Akiliva na aume ōnṣe, ala mwi vau,
 mukumwona vā mundu, ula nguṣu yonṣe ya
 Ayuti Yelutsalēme na kū, manambitsia, ma-
 kiia : mundu utsu ndētoṅa kwikala ṣāyu ingi.
 25 Indi-ṣe ninōna, ndanēka undu wa kūawa ;
 indi nāke mwēne akimwitia Aukutsito, nina-
 26 twa kumutuma. Na ndin'ōndu, ula wa kala-
 kala, nimwolēle vwana ; kw'ōndu uu namwete
 kwēnu na muno-muno kwāku, tsumbi Akiliva,
 kenda, mukūlanyo waṣela, nione undu wa
 27 kwola. Undu ningwatsya : kutii akili, ku-

tuma mundu mwove, vatē kunenge uvoo wa kitavanyo.

Kilungu tja myongw'eli na sandatu.

- 1 Indi Akiliva āmwia Vaulo : Nukwamulilwa, kunēna undu wāku. Tiwo Vaulo ātambautja
- 2 kwoko ēkaia : Ningwatsya, ni na matsia ngilyi kwikaia mūnzi uu mbē wāku, tsumbi Akiliva,
- 3 kwa maundu ōnze, ngutavanywa ni Ayuti ; kuvituka, undu nukumaņa netsa tsyiṣio na makūlanyo ōnze ma Ayuti. Kw'ōndu uu ningukuvoya, umbiṣikitsye na mūmitsyo. Mwendele wākwa kuuma wana, ula kuuma kwandza mbaini yākwa na Yelutsalēme, Ayuti ōnze
- 5 nimawitsi makimaņa-ńe tene, kiṣa mēkwenda kunenge uvoo, kana nēkalile kw'ōtāni, ul'ōkukwata netsa uṣukumi waitu wa Mulungu,
- 6 Muvalitsaio. Na indino nungamite vā, ngitsililwa undu wa mutaliṣyo wa mbaṣa, ila aṣe
- 7 maitu māṣitwe ni Mulungu, kwayo mbaikumi na yili tsitu ikutaliṣya kuvika, ikiṣukuma Mulungu utuku na muṣeņa. Undu wa mutaliṣyo uu, ningutavanywa ni Ayuti, tsumbi.
- 8 Kwēņu kutiikiika : Mulungu kutsyutja akwu,
- 9 ata? Indi-ńe nātsya, ni wākwa, kūkita na
- 10 viņa tsyitwa ya Yetsu Munatsolaio. Na nēk'ou Yelutsalēme na nēkia tjumbani ēngi ma aṣeu, nginengwe viņa ni akoani anene ; na matjua-
- 11 wa, nētikila na watsya wākwa. Na kū kwonze matsinakokeni mēngi ngimakuna namakandia, manēne uiendu ; na ngivituka kumēwia ndzika,
- 12 namalundja movaka mitsyi ila ya-ndza. N'ou nai ngiṣi Tamatsako na viņa na witikilo wa

- 13 akoani anene, muṣeṇa kati nōna ndziani,
tsumbi, tjēni kuuma kitutuni, kivitukite ki-
titso tja tsyua, tjamulikila né na ala mǎe-
14 ndanya nākwa. Na iṣyonze tikivaluka-nzi,
nēwa watsya, ukumbia kiṣyomo tja kieve-laio :
Tsaulo, Tsaulo, nukundungilya-ki? Ni kumu
15 kwāku kwikitsya nžēle mūndzyu. Indi-né
nātsya : Ni-wō, Vwana? Nāke Vwana ātsya :
Né ni Yetsu, ul'ókumulundja. Indi ukila,
16 ukaungame na mau māku. Undu nōneka
niwe, ni kwa kukutsovyā, utwike muṣukumi
na ngutsi, t'ōndu umbonie na t'ōndu ngōneka
17 niwe, ngikunuva mbaini yāku na amaiṣani ;
18 kwa atsu ningukutuma, kumavingua mēṣo mō,
kumālyulila kuuma kivindu tjēnini na kuuma
Tsatana kwa Mulungu, manengwe yekea ya
mawaṣe na wái kwa ala maṣeuvitywe ni mwi-
19 kio, ula wi kwākwa. Tiwo, tsumbi Akiliva,
20 ndialēa kwiṣikitsya ula woni wa kitutuni, indi
namatavya, ala mē vau Tamatsako na Yelu-
tsalēme na-nzi yonze ya Yutaia na amaiṣa,
mēlile na mālyuke kwa Mulungu, makika
21 maundu, mēanite mwalyulo wa ngoo. Kwa
ndeto ii Ayuti māngwata ṇumba nzeu, mā-
22 manza kumbuaa. Na nētsiwa kitēṣetsyo, kila
tja Mulungu muvaka muṣeṇa uu, nungamite,
nginenge ukutsi mutiti na munene, ngilēa
kutavanya undu, kutē ila anavi mǎnēnie :
23 kana ikilyi kwikika, na Motse : kana Kili-
tsito ni kuṇamaa, na akiṣwa ni ikiṣaṣi ya utsyu-
kjini wa akwu, akilyi kutavya tjēni mbai ino na
24 amaiṣa. Indi akikaia uu, Vetsito ātsya na wa-
tsya munene : Wi na kilalu, Vaulo ; kutsoma
25 kwingi kukwalyula kilalu. Indi Vaulo ātsya :

Ndi na kilalu, Vetsito mutseo, indi ningunēna
 26 ndeto tsya-wo na tsya akili. Undu tsumbi
 nuitisi maundu atsu, kw'ōndu uu ningunēna
 na mbē wāke; undu ndikwatsya ndeto imwe
 ya maundu atsu niviṣite mbē wāke; undu uu
 27 ndwaikika ututoni. Nukwikia anavi, tsumbi
 28 Akiliva? Nitsi, nuikiite. Indi Akiliva
 āmwia Vaulo: Nukundzetsenga mituki, ni-
 29 twike Mukilitsito. Indi Vaulo: Ninguvoja
 Mulungu: ti wẹ mwēne tu, indi na al'āngi
 ōnṣe, ala mēkumbiwa mūnzi uu, matwike,
 mituki kana kavola, andu tākwa, vatē mbingu
 30 itsu. Na tsumbi ōkila na wali na Velenike
 31 na ala mēkala-nzi vamwe namo, na māsi
 mwaṣo, mānēnanya matjatsya: Mundu uu
 32 ndēkwika undu wa kūawa. Indi Akiliva
 āmwia Vetsito: Mundu utsu kiṣa atonje kuṣa-
 tsywa, kiṣa ndāmwitia Kaitsala.

Kilungu tja myongw'eli na mwondza.

1 Indi kwatwitwe, tumale na ngalawa kuṣi Ita-
 lia, māmuumya Vaulo na ōve angi amwe kwa
 valotsi wa yana, tsyitwa yāke Yulio, wa kituu
 2 tja Aukutsito. Indi talitsa ngalawani ya Atala-
 miti, yendaa kuṣi ngaliko tsya Atsia, taumala,
 akīṣwa āi vamwe naitu Alitsalako Mumaketonja
 3 wa Tetsalonike; muṣeṅ'ōngi taṣi Tsitono. Na
 Yulio, ula wamwikjie Vaulo tei, āmuletja, āṣi
 4 kwa aṅaṅae, akētse kwewa. Kuuma vau tau-
 mala, tavita iṣeo wa Kivilo, undu mbevo tsya-
 5 ṣautsya; tavita ukanga wa Kilikia na Vambi-
 6 lia, tavika Mila wa Likia. Na kū valotsi wa
 yana ōna ngalawa ya Aleketsandelia, ikuṣi

- 7 Italia, ātulitsililya-yo. Indi matuku mēngi taši kavola na na viṇa tavika Kinito; na mbevo ikitulēa, tiṣēe, tavita Keleta, telekēle
- 8 Tsalamone; na viṇa tu tavita, tauka vandu vētawa ituitsyo itseo, vakuvi na mutsyi
- 9 Latsea. Indi matuku mēngi māvita na kwatwika kwai muṣāna kuṣi na ngalawa, undu na matuku ma kwivunga māmīna ku-
- 10 vita, Vaulo āmakānya, atjatsya: Aume, ningwona, kana tjalo kī kikakita mōṇamāi na muṣāna mwingi ti wa miiyo na wa
- 11 ngalawa tu, indi na wa maṣāyu mēṇu. Indi ula valotsi wa yana āmwikīa mwamuli wa ngalawa na mwēne-yo, kutē ila ndeto tsya
- 12 Vaulo. Indi kituitsyo kitāila kwa kwikala kū, matuku ma mbevo maṣele, ala ēngi mātwa ndzama kuumala kū, mavike, kiṣa kukitonēka, Voinike, mēkale vau matuku ma mbevo; nitjo kituitsyo tja Kelete, tjelekele mukikanitsyo wa muumilo w'ēṣeo na wa nzuilo wa yulu.
- 13 Indi ikiuma mbevo nditi ya mutjamano w'ēṣeo mātsya: kitwio tjō ni tja kalakala, mākua
- 14 nanga na māvītīla Kelete vakuvi muno. Indi undu utiti tjaṣēea kitsiliani kivungji kinene, kitawa tja mukikanitsyo wa nzuilo wa yulu.
- 15 Indi ngalawa yakwatwa na yaemwa ni kivu-
- 16 ngji, tatsitsya, kula tikatwawa. Indi tikīṣe-ngelela mituki katsilia kamwe, kētawa Kauta,
- 17 na viṇa tatsomoa kwamula ivetela, ila mālitsililya, kwa kwova ngalawa kū iṣeo kw'ōtuika; na makikia kulika Tsilitini, māṣētsya ngua
- 18 tsya ngalawa, n'ōu mātwwa. Indi tikiṇamatsywa muno ni kivungji, muṣeṇa wa kēli mētja
- 19 miiyo ukangani na muṣeṇa wa katatu mētja

itsamu tsya ngalawa na mōko mō ēne ukanga-
 20 ni. Indi tsyua ikilēa kwoneka na ndata matu-
 ku mēngi na kivungji kikivunga, mutalisyo
 21 wa kwokoka kwitu, ula watialite, wašela. Na
 ndzaa ikīšwa yai ŋingi, tiwo Vaulo aungamite
 kati wō, ātsya : Aume, kunai kavaa kwišwa
 munambišikitsye, mutikaume Kelete, na kwona
 22 uŋamai uu na mušāna. Indi na indino ningu-
 mukānya, kuńauka ; undu kutikōa noŋgo šāyu
 23 umwe wēŋu, kutē ngalawa yoka. Undu utuku
 uu mulaika wa Mulungu, mwēne-ńe, ula ngu-
 24 mušukuma, āmbitsia, atjatsya : Ndukakie,
 Vaulo, ukaungama mbē wa Kaitsala ; na
 tsitsya, Mulungu nukunengjie ōnze, ala mē-
 25 kwendanya nāku. Kw'ōndu uu ūaukai, aume ;
 undu ningumwikīa Mulungu, kana niwo, ul'ō-
 26 ndu nundavitsye. Indi kutii ngalali, tikwe
 27 kitsiliani. Indi kwatwika utuku wa ikumi na
 kana, naitu tikitwawa kū na kū Atilia, utuku
 kati andu ma ngalawa mātsya : nzi nikušenge-
 28 lela. Na māela mandzi, mōna mašima myo-
 ngw'ēli ; indi māši mbē undu utiti na ingi māela
 29 mandzi, mōna mašima ikumi na atano ; na
 makikia, titiikwe kundu, kwi mavia, māletja
 nanga iŋa kū itina wa ngalawa, mētelela, kutje.
 30 Indi andu ma ngalawa makimanza kukia nga-
 lawani na makišētsya ivetela ukangani, matja-
 31 tsya : mēnda kuletja nanga kū mbe, Vaulo
 āmwia valotsi wa yana na ala matsikali : Ma-
 kīšwa andu atsu matyikala ngalawani, mutitoŋa
 32 kwokoka. 'Tiwo matsikali mātīla ndii tsya
 33 ivetela na māeka, ivaluke. Indi kutināmba
 kutja, Vaulo āmatsetsenga ōnze, mōtse kandu,
 atjatsya : Mūnzi uu ni mušēŋa wa ikumi na

- kana, mukitinda, mutāitsaa kandu na mukilēa
 34 kuya kindu. Kw'ōndu uu ningumukānya kwot-
 sa kandu, undu uu ni utseo wa kumwokola ;
 undu mutikōa nongo umwe utswii mutweni.
 35 Indi ānēn'ōu na ōtsa mukae, ātungia movēa
 Mulungu mbē wa ōnze na ātula, āndza kuya.
 36 Indi ōnze mākwata ngoo na māya ēne kandu.
 37 Indi tai ōnze māna ēli na myongo mwondza na
 38 andu şandatu. Indi māvūna kandu, māola
 39 ngalawa, makitja itsyo ukangani. Indi kwatja,
 matiamana-nzi, indi mōna tjoko kimwe, kī na
 kituitsyo, mātwa, kwokola ngalawa na kū, kişa
 40 kukitōneka. Na mātīla nanga, mātīa ukangani
 na māşatsya ndii tsya mūlui wa kwamula nga-
 lawa na mēkia ngua ya mbē mbevonī na māşī
 41 ngaliko ya ngūkani. Indi māvika kituliani,
 ngalawa yēkwatila kitulia na mbē wayo yavi-
 viŋwa, yaluma, itiaşingişanga; indi itina
 42 wayo yatulikānga ni viŋa wa ndunda. Indi
 matsikali mēndaa kūaa ōve, umwe ndakakie
 43 akişambia. Indi ula valotsi wa yana, akima-
 nza kwokola Vaulo, āmavata ndzama itsu na
 āmāmūlila, ala mēkumana kuşambia, māmbe
 44 kwivalutja ukangani, mavike-nzi, na ala mati-
 ala, mainge yulu wa makengele kana yulu wa
 miti ya ngalawa; n'ōu kwatwika, ōnze mōkoka
 avoo movaka ngūkani.

Kilungu tja myongw'ēli na nana.

- 1 Na tōkoka, tiwo tamaņa; kitsilīa tjētawa
 2 Melite. Na amaşa mātwwika netsa kuvituka;
 undu māvūva mwakji, mātūşengelelya işy'onze
 3 kwa mbua, ila yaua, na kwa mbevo. Indi Vaulo
 ākwata mbumbu ya ngu na ēkia mwakjini,

- ndzoka yauma undu wa mwakji, yamukwata
 4 kwoko. Indi amaiṣa matjona namu, ininite
 kwokoni kwāke, mānēnanya : Niwo mundu
 utsu ni mūāni, ōkoka ukangani, indi ukalakala
 5 ndumuletja, ēkale ṣāyu. Nāke āmindzitsya
 6 namu mwakjini, ndaona uṣuku wonṣe. Indi
 mētelela, kana akalikwa ni ivai, kana aka-
 valuka o-imwe, ē mukwu. Indi matjete-
 lela muno na matiaona undu uṣuku ukimu-
 kwata, matjalyuka, mātsya : Ni Mulungu
 7 umwe. Indi ngaliko iya munene wa kitsi-
 liā, tsyitwa yāke Vovilio, āi na myunda
 yāke ; nāke ātwatsya, ātwivia kwa tei matuku
 8 atatu. Indi kwatwika iṣe wa Vovilio āwaite
 ndetema na witūo ; Vaulo ālika kwāke na
 āvoya Mulungu, āmwilila mōko, āmuvotsya.
 9 Indi undu uu watwika, na angi, ala māi na
 mōwau kitsiliani kī, māuka na māvotsywa.
 10 Mātutāia na ndāia ngingi na titjumala, mātuva-
 11 kitsya liu. Indi myei itatu yavita, taumala
 na ngalawa ya Aleketsandelia, ila yēkalile
 matuku ma mbevo kitsiliani ; uvano wayo wai
 Tiotsokulo.
 12 Na taṣēa Tsilakutsa, tēkala kū matuku atatu ;
 13 kuuma vau taṣi, tauka Lekio na muṣen'ongi
 yauma mbevo ya mutjamano w'ēṣeo, muṣena
 14 wa kēli tauka Vutioli ; tōna vau ānaiṣe na
 tātsywa, kwikala kwō matuku mwondza. Uu
 15 tavika Lōma. Na ānaiṣe ma kū mēwa uvo
 waitu, matusāua movaka Avio Volo na Tilia
 Tavelena. Na Vaulo āmōna, ātungia movēa
 16 Mulungu, ākwata ngoo. Indi talika Lōma,
 Vaulo ndāvātwa, kutua kwāke mwēne vamwe
 na itsikali, ula wamwiya.

- 17 Indi kwatwika matuku atatu māvita, āmēta
ala ma mbē ma Ayuti; indi mākomanīte,
āmēa: Ōe, aume, ānātsa, ndiēka undu uşuku
kwa mbai yākwa kana kwa tşyīşio tşya aişe,
naumitsywe mwove kuuma Yelutsalēme ndzāni
18 tşya Alōma, ala māndzilile, mātwa kunzatsya
kwa kwīşwa kutingwa undu wa kumbuaa.
19 Indi Ayuti makikalalya, nakindililwa kumwitia
Kaitsala; ti kana ni na undu wa kutavanya
20 mbai tşyākwa. Kw'ōndu uu nimwitie, ni-
mwone na kunēna nēnu; undu kwa mutalişyo
21 wa Itsaele nimamīte na muşololo uu. Indi-mo
māmwia: Naitu titinēnengwe valua ni Ayuti
undu wāku, na mwanaişe ndanēuka, akitavanya
22 uvo kana akikunēnea nai. Indi nitikumanza
kukwişikitsya, wiatsyāta: undu utāni uu nuku-
manika kwitu, kana nukukalalywa kū kwonze.
23 Mātwa tjaşi, māuka kwāke, vala utuie, āmaele-
kanilya, akinenge ukutsi w'ōtsumbi wa Mulungu
na amatsetsenga, makwate Yetsu, kwa mwa-
mulo wa Motse na anavi kuuma kioko muvaka
24 wiō. Na amwe mētikila ndeto, angi mālēa
25 kwikia; indi mātanavotana, māumala, Vaulo
akinēna ndeto imwe: Tjuu muşeu amatavya
aişe mēnu ndeto tşya kalakala kwa Yetsaia,
26 munavi, atjatsya: Şi kwa andu atsu na nēna:
Kwiwa mukēwa na mutikamaņa, na mukitsitsya,
27 mukatsitsya na mutikōna; undu ngoo ya mbai
ino niñendēte na na matu mēwa na viņa, na mā-
lalya mēşo mō, matikōne na mēşo na matikēwe
na matu, na matikakwate na ngoo, na makā-
28 lyuke, nākwa ngamavotsye. Na kwīşwe kuma-
nika kwēnu, kana amaişa matumītwe wokoli
29 uu wa Mulungu; namo makēwa. Na ānēn'ou,

- Ayuti māumala, makitetanya matetanya mēngi.
 30 Indi ēkala myak'ēli yonze kwāke, vala walo-
 mbeka, āmaṣengelelya ōnze, ala mālika kwāke,
 31 akitavanya utsumbi wa Mulungu na akitsome-
 ṣya maundu ma Vwana Yetsu Kilitsito n'ōku-
 mbau wonze, ndātsyīwa.

NDETO TSYA MĒKA MA ATUME TSYĀN'ŌU.